

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Katedra jihoslovanských a balkanistických studií

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Nataša Frías Valtrová

**Konjunktiv v rumunštině ve srovnání s jinými
románskými jazyky**

**Romanian Subjunctive Compared with the Other
Romance Languages**

Praha 2012

Vedoucí práce: prof. PhDr. Bohumil Zavadil, CSc.

Děkuji vedoucímu své práce prof. Bohumilu Zavadilovi za cenné rady, svým přátelům - rodilým mluvčím jednotlivých jazyků za pomoc a své rodině za podporu.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že jsem řádně citoval/a všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Kladně dne 20.8.2012

Abstrakt

Konjunktiv je v románských jazycích nejkompexnější slovesný způsob. Má širokou škálu využití. V této práci porováváme použití a kvalitu tohoto slovesného způsobu v hlavních románských jazycích a několika vedlejších (galicijštině, katalánštině a sardštině). Je zajímavé, že ne všechny jazyky vykazují stejný počet slovesných časů a že dokonce původ některých z těchto časů má základ v různých latinských zdrojích. Rumunština je hlavním předmětem naší studie, a je výchozím bodem celé práce. Naše práce ukazuje, že i přes výrazné rozdíly se rumunština řídí stejnými vzory, jako zbytek románské jazykové rodiny. I přesto specifická zvláštnost rumunské syntaxe, kterou je chybějící infinitiv v obsahových větách, ostře kontrastuje s nadměrně rozvinutým portugalským časovaným infinitivem. Po analýze kvality a využití konjunktivu je práce zakončena vybranými větami z šesti jazyků uvedených výše a umožňuje formulaci závěrů týkajících se povahy a výskytu konjunktivu.

Klíčová slova

Konjunktiv, románské jazyky, slovesný způsob, rumunština

Abstract

Subjunctive is the most complex mood in the Romance languages from a structural point of view. It shows a large diversity of uses. In the present study we have compared the use and values of this verbal mood among the major Romance languages, though sometimes some others have also been included (Galician, Catalan and Sardinian). It is interesting to notice that not all the languages show the same number of tenses and even that the origin of some of the tenses have different sources in Latin. Romanian is the main study target, and it is the starting point for the whole study. It will be seen that, despite all the differences, Romanian follows similar patterns to the rest of the Romance family. Even so, a specific peculiarity of Romanian syntax, the lack of infinitive in completive constructions, contrasts with the overdeveloped Portuguese conjugated infinitive. Apart from the analysis of the values and the uses, the study closes with a selection of chosen sentences in these six major languages allowing us to make conclusions as for the nature and behaviour of current subjunctive mood.

Keywords

Subjunctive, Romance languages, verbal mood, Romanian

Obsah:

Úvod	
1. Obecné vymezení funkcí konjunktivu	10
1.1. Modalita	11
1.2. Kategorie slovesného způsobu	12
1.3. Slovesné způsoby v rumunštině	16
1.4. Konjunktiv	18
1.4.1. Koncept románského konjunktivu podle Heinricha Lausberga	18
1.4.2. Vymezení konjunktivu v rumunštině	19
1.4.3. Vymezení konjunktivu v dalších románských jazycích	23
1.4.3.1. Italská	23
1.4.3.2. Francouzská	24
1.4.3.2. Španělská	25
1.4.3.3. Portugalská	26
2. Vývoj konjunktivu	27
2.1. Konjunktiv v latině	27
2.2. Vývoj konjunktivu v rumunštině	28
2.3. Vývoj konjunktivu v románských jazycích	29
3. Konjunktiv z hlediska morfologického	30
3.1. Stav v rumunštině	30
3.2. Stav v jiných románských jazycích	30
3.2.1. Stav v italštině	30
3.2.2. Stav ve francouzštině	31
3.2.3. Stav ve španělsčině	32
3.2.4. Stav v portugalštině	34
3.2.5. Stav v dalších románských jazycích	35
3.3. Přehled časů konjunktivu v jednotlivých jazycích	37
4. Funkce konjunktivu v rumunštině	38
4.1. Konjunktiv v hlavní větě	38
4.1.1. Konjunktiv přítomný v hlavní větě	39
4.1.2. Konjunktiv minulý v hlavní větě	40
4.2. Konjunktiv ve vedlejší větě	41
4.2.1. Konjunktiv přítomný ve vedlejší větě	41
4.2.2. Konjunktiv minulý ve vedlejší větě	43

5. Užití konjunktivu v rumunštině a dalších románských jazycích	44
5.1.Konjunktiv v roli jiných slovesných způsobů	44
5.1.1.Rozkazovací způsob	44
5.1.2.Budoucí čas v rumunštině	48
5.2.Užití konjunktivu v samostatných větách v italštině, francouzštině, španělštině a portugalštině:	48
5.3,Užití konjunktivu ve vedlejších větách v italštině, francouzštině, španělštině a portugalštině	55
6. Konjunktiv v rumunštině v porovnání s italštinou, francouzštinou, španělštinou a portugalštinou	65
Závěr	72
Seznam použité literatury	73
Internetové zdroje	79

Seznam použitých zkratk:

CT	katalánština
ES	španělština
FR	francouzština
GL	galicijština
IMP.	imperativ
IND.	indikativ
IT	italština
Konj.	konjunktiv
MV	modální význam
Neg.	negativní
Perf.	perfektum
Poz.	pozitivní
PT	portugalština
RO	rumunština
SR	sardština

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1: Výrazové prostředky kategorie modality

Tabulka č. 2: Latinské tvary, ze kterých se vyvinuly formy konjunktivu v románských jazycích.

Tabulka č. 3: Tvary konjunktivu v rumunštině

Tabulka č. 4: Tvary konjunktivu v italštině

Tabulka č. 5: Tvary konjunktivu ve francouzštině

Tabulka č. 6: Tvary konjunktivu ve španělštině

Tabulka č. 7: Tvary konjunktivu v portugalsštině

Tabulka č. 8: Tvary konjunktivu v sardštině

Tabulka č. 9: Tvary konjunktivu v katalánštině

Tabulka č. 10: Tvary konjunktivu v galicijštině

Tabulka č. 11: Přehled časů konjunktivu

Tabulka č. 12: Užití tvarů konjunktivu pravidelných sloves na místě rozkazovacího způsobu.

Úvod

Záměrem této práce je porovnání konjunktivu v rumunštině s jinými románskými jazyky, především italštinou, francouzštinou, španělštinou a portugalštinou, okrajově i sardštinou, katalánštinou a galicijštinou. V první části je stručně vymezena úloha konjunktivu ve vyjadřování modality a v soustavě slovesných způsobů. Následuje stručný přehled, jak je konjunktiv definován v jednotlivých jazycích. Další část práce se zabývá konjunktivem z hlediska diachronického a morfologického, je zde krátce nastíněn způsob tvoření konjunktivu v jednotlivých jazycích a základní přehled jeho tvarů. Konečně následuje část zaměřená na syntaktické a modální funkce tohoto slovesného způsobu, na jeho použití a rozdíly mezi rumunštinou a dalšími románskými jazyky.

1. Obecné vymezení funkcí konjunktivu

1.1. Modalita

Konjunktiv jako jeden ze slovesných způsobů je morfologický prostředek, který se významně uplatňuje ve vyjadřování větné modality. Než se začneme podrobněji zabývat konjunktivem, zastavme se u modality alespoň ve stručnosti a podívejme se, jakým způsobem ji můžeme definovat.

Autorky Ostrá a Spitzová definují modalitu věty jako způsob vyjádření vztahu mluvčího k obsahu věty, přičemž formálními prostředky vyjádření modality jsou jednak intonace, jednak slovesné způsoby a tam, kde pro jemnější odstínění modality nemůžeme použít žádného z těchto prostředků, používáme prostředků lexikálních: částice, příslovce apod. Základní modalitní typy vět rozdělují na oznamovací, tázací a žádací s tím, že uvnitř těchto typů rozlišují různé další modalitní odstíny, např. ve větách oznamovacích modalitu kladnou a zápornou, ve větách žádacích rozkaz a přání apod. (Ostrá 1995, 35-49)

Tento přístup se zdá být značně zjednodušený. Podívejme se, jak definuje výrazové prostředky kategorie modality Zavadil (Zavadil 1980, 39-137). Jeho pojetí počítá se třemi rovinami výpovědi: rovinou nevětné výpovědi, rovinou věty a rovinou souvětí.

V rovině nevětné výpovědi se projevují především prostředky suprasegmentální, druhotně i lexikální, přičemž intonace tu vždy plní modální funkci. Prostřednictvím výpovědi se realizují i rovina větná a souvětná, které na sebe berou podobu výpovědních intonačních schémat. Základem větné roviny je určité sloveso, které v sobě zahrnuje závazné vyjádření morfologické kategorie modu. Ve větné rovině je již dvojí závazné vyjádření modality: jak prostředky větnými, tak prostředky výpovědními. Rovina souvětí na sebe bere jak modální prostředky roviny výpovědi, tak prostředky větné roviny a zároveň může mít ještě vlastní, souvětné modální prostředky.

Názorně by výrazové prostředky modality ve třech rovinách vypadaly následovně:

ROVINA SOUVĚTÍ (hypotaktické)	Výpovědní prostředky		Větné prostředky		Souvětné prostředky	
	supra- segmentální	lexikální	morfológicko- větné	lexikálně- větné	morfológicko- souvětné	lexikálně- souvětné
ROVINA VĚTY	Výpovědní prostředky		Větné prostředky			
	supra- segmentální	lexikální	morfológicko- větné	lexikálně- větné		
ROVINA VÝPOVĚDI	Výpovědní prostředky					
	supra- segmentální	lexikální				

Tabulka č. 1: Výrazové prostředky kategorie modality

Rovina souvětí, jak je uvedena výše, se však týká pouze souvětí hypotaktického, neboť v souvětí parataktickém, kdy jsou na sebe jednotlivé věty syntakticky nezávislé, nelze mluvit o jednotné modalitě souvětí. Každá jednotlivá věta pak má vlastní větné i výpovědní vyjádření modality.

Modalitu jako takovou definuje Zavadil jako „psychicky motivovaný a jazykovými prostředky vyjádřený způsob platnosti výpovědi.“ (Zavadil 2010, 249), přičemž vznik pěti základních modálních významů (MV reálný, MV potenciální, MV tázací, MV volní a MV hodnotící) je motivováno třemi základními složkami lidské psychiky: rozumem, vůlí a citem.

Vedle suprasegmentálních a lexikálních výpovědních prostředků se při vyjadřování modality uplatňují slovesné mody, které jsou však v rovině souvětí vázány i syntaktickými pravidly, která jejich sémantickou výpovědní hodnotu mnohdy ovlivňují.

1.2. Kategorie slovesného způsobu

Ani na tak zdánlivě jednoduchou otázku jako vymezení kategorie slovesných způsobů v románských jazycích nenajdeme jednoznačnou odpověď. V jazykových publikacích se setkáme s různými názory, pokud jde o zařazení tzv. neurčitých slovesných způsobů, jak jsou někdy nazývány, či neurčitých (nefinitních) slovesných tvarů. Zatímco rumunské mluvnice shodně zařazují neurčité slovesné způsoby (v rumunštině označované jako neosobní a nepredikativní) ke slovesným modům, v publikacích ostatních románských jazyků se setkáme s rozdílnými názory. Shoda nepanuje ani v zařazení jednotlivých způsobů. Namátkou uvádíme několik příkladů, jak k této kategorii přistupují různé mluvnice v jednotlivých jazycích:

Italština:

-4 slovesné způsoby určité: indikativ, konjunktiv, kondicionál, imperativ a 3 neurčité: infinitiv, participium a gerundium (Falzone 1996 74-75)

-4 slovesné způsoby určité: indikativ, kondicionál, konjunktiv a imperativ a nefinitní tvary: infinitiv, gerundium a participium (Hamplová 2004, 159-160)

-7 slovesných způsobů, z toho 4 určité: indikativ, konjunktiv, kondicionál a imperativ a 3 neurčité: infinitiv, participium a gerundium (Dardano 1995, 311-312)

Sardština:

-3 slovesné způsoby: indikativ, konjunktiv, imperativ a nefinitní slovesné formy: infinitiv, gerundium, participium (Frías 2011, 53)

Francouzština:

-6 slovesných způsobů: infinitiv, indikativ, imperativ, participium, kondicionál a konjunktiv. (Hendrich 1991, 325-326)

-4 osobní způsoby: indikativ, konjunktiv, kondicionál, imperativ a dva neosobní: infinitiv a participium (Delatour 2004, 117-118)

-4 slovesné způsoby: indikativ, imperativ, kondicionál a konjunktiv a 4 jmenné tvary slovesné: infinitiv, participium přítomné, gerundium a participium minulé (Hořínek 1971, 87-91, 139-141)

-4 slovesné způsoby: indikativ, imperativ, kondicionál, subjunktiv a nefinitní tvary slovesné: infinitiv, participia (přítomné a minulé) a gérondif (Šabršula 1986, 244-273, 291-308)

Katalánština:

-3 určité způsoby: indikativ, konjunktiv a imperativ, 3 neurčité: infinitiv (který nazývá verbálním substantivem), gerundium (které nazývá verbálním adverbem) a participium (které nazývá verbálním adjektivem). (Valor 1999, 147)

Španělština:

-vedle imperativu, který je k ostatním modům v opozici se autor zmiňuje o indikativu, konjunktivu a tzv. *condicionadu* (obecně zvanému kondicionál nebo potenciál), kam řadí tvary kondicionálu a futura (Alarcos 2000, 187-198)

-4 způsoby, ke kterým řadí 3 neosobní formy, které jsou někdy považovány za neurčité či neosobní způsoby (Carrera 2005, 27)

-3 slovesné způsoby: indikativ, konjunktiv a imperativ a 3 neosobní slovesné formy: infinitiv, gerundium a participium (Gómez 2002, 142-143)

Galicijština:

-3 slovesné způsoby: indikativ, konjunktiv, imperativ, 3 nefinitní slovesné formy: infinitiv, gerundium, participium a 1 semifinitní slovesná forma: osobní infinitiv (Frías 2010, 89-117)

Portugalština:

-5 slovesných způsobů: indikativ, kondicionál, konjunktiv, imperativ a osobní infinitiv (Areal 2004, 151-152)

-4 slovesné způsoby: indikativ, konjunktiv, imperativ, kondicionál a 3 jmenné verbální formy: infinitiv, gerundium a minulé participium (Arruda 2000, 120-122)

Z výše uvedeného výčtu vyplývá, že ani v jednotlivých jazycích nepanuje shodný názor, spíše záleží na osobním mínění autorů. Pokud necháme stranou neurčité či neosobní slovesné tvary (způsoby) a zaměříme se jen na slovesné způsoby určité neboli osobní, dostaneme se ke čtyřem, případně třem slovesným způsobům: indikativu, konjunktivu, imperativu a kondicionálu, který je některými autory klasifikován jako jeden z budoucích časů indikativu.¹

Jak bylo již uvedeno výše, jednotlivé způsoby mají v rovině věty modální významy, které jsou v rovině souvětí ještě ovlivněny vztahy syntaktickými. Podívejme se na modální významy jednotlivých slovesných způsobů.

Indikativ vyjadřuje modální význam reálný, kondicionál modální význam potencionální, imperativ modální význam volní a konjunktiv modální význam non-reálný (jak potenciální, tak volní) (Zavadil 2010, 250). Indikativ stojí v opozici proti ostatním způsobům, jako jediný zástupce reálnosti vyjadřuje děje jisté. Na druhé straně stojí zástupci způsobů non-reálných, vyjadřující podmínku (kondicionál), nejistotu či citové zabarvení (konjunktiv) či rozkaz (imperativ). Hovoříme tu o opozici reálnosti a non-reálnosti (realis a irrealis), ale stejně tak bychom mohli tyto dvě kategorie nazývat jistota a nejistota. Jiní autoři mluví o charakteru asertorickém a neasertorickém (Šabršula 1986, 255).

Jak uvádí dále Zavadil, z pěti základních modálních významů (MV reálný, MV potenciální, MV tázací, MV volní a MV hodnotící) není slovesnými způsoby zastoupen modální význam hodnotící a modální význam tázací. Tyto modální významy přecházejí na ostatní slovesné způsoby, takže například modální význam tázací můžeme vyjádřit indikativem nebo kondicionálem, případně i konjunktivem.

K pochopení funkce konjunktivu v románských jazycích je přínosné Zavadilovo rozlišení čtyř typů funkčního použití slovesných modů ve španělštině, které se však dá aplikovat i na další románské jazyky. (Zavadil 2010, 253)

- 1) větně nekongruenční, kdy jsou mody syntakticky i sémanticky nezávislé
- 2) větně kongruenční, ve kterém jsou mody syntakticky nezávislé, ale sémanticky řízené lexikálním výrazem modální povahy
- 3) souvětě nekongruenční, kdy jsou mody syntakticky závislé, ale sémanticky nezávislé

¹ K tomuto dělení se přiklánějí někteří autoři z Pyrenejského poloostrova.

- 4) souvětňě kongruenční, ve kterém jsou mody syntakticky i sémanticky závislé

1.3. Slovesné způsoby v rumunštině

Rumunština má k vyjadřování modality pomocí slovesných způsobů velice široké možnosti. Kromě slovesných způsobů, které nalezneme i v dalších románských jazycích (indikativ, imperativ, konjunktiv, infinitiv, gerundium a participium) uvádí většina rumunských mluvnic u kondicionálu i funkci optativu, dále se tu setkáme s prezumptivem (předpokládacím způsobem) a neurčitým způsobem supinem. Mioara Avram (1986, 161) ve své mluvnici uvádí ještě takzvaný konjunktiv prezumptiv:

(1) RO: *Să fi știind el asta?* [=Že by to věděl?] (Avram 1986,161)

(2) RO: *Nu cred să fi știind.* [=Nemyslím, že by to věděl.]
(Avram 1986,161)

Výše uvedené tvary jsou v některých mluvnicích, např. *Scurtă gramatică* (Pop 2002, 92) nebo *Gramatica uzuală a limbii române* (Bărbuță 2000, 149-155) řazeny přímo pod předpokládací způsob, jako druhý způsob jeho tvoření.

Antonín Křečan (1962, 162-165) se ve své mluvnici zmiňuje ještě o dalších dvou slovesných způsobech, které nazývá *modul ireal* (málem) a *modul ipotetic-oblic* (prý). Zatímco *modul ipotetic-oblic* (způsob nepřímý hypotetický) se v minulém čase shoduje s kondicionálem a v přítomném čase se vyjadřuje kondicionálem přítomným slovesa *a fi* a gerundiem slovesa významového, *modul ireal* (způsob ireálný, nebo neskutečný, jak jej nazývá Křečan) se tvoří 3. osobou singuláru imperfekta a příslušnou osobou konjunktivu přítomného významového slovesa.

Způsob nepřímý hypotetický vyjadřuje neurčité, nejisté mínění, pochybnost o tom, že se něco stalo.

(3) RO: *Am auzit că fiul d-tale ar fi vrînd să studieze chimia.*
[=*Slyšel jsem, že váš syn prý chce studovat chemii.*]
(Křečan 1962, 164)

(4) RO: *Ei ar fi avînd numai un copil după am auzit.* [=Prý
mají jen jedno dítě, jak jsem slyšel.] (Křečan 1962, 164)

Způsob ireálný pak vyjadřuje děj, který by se byl málem stal, ale nestal se.

(5) RO: *Era să pierd trenul.* [= *Málem bych zmeškal vlak.*]
(Křečan 1962, 162)

(6) RO: *Era gata să cad pe gheață.* [= *Málem bych byl upadl
na ledě.*] (Křečan 1962, 162)

Mluvnice kolektivu autorů *Gramatica uzuală a limbii române* (Bărbuță 2000, 149-155) uvádí devět slovesných způsobů, čtyři neurčité nepredikativní a pět určitých predikativních, které tvoří jádro kategorie a stojí proti sobě v opozici. Základem opozice v rámci daného systému je vztah mezi dějem a realitou, respektive mezi dějem a postojem mluvčího k němu. Vztah reálnosti a nereálnosti rozděluje uvedených pět určitých slovesných způsobů do dvou skupin s jasně určenou sémantickou opozicí: na jedné straně indikativ, který vyjadřuje situace reálné, kdežto na druhé straně ostatní čtyři způsoby, které vyjadřují nereálnost z různých hledisek. Charakter nereálnosti je obsažen u jednotlivých slovesných modů takto:

Konjunktiv vyjadřuje děj možný a realizovatelný, kdežto kondicionál děj možný, jehož splnění je závislé na nějaké podmínce. Optativ, čili přací způsob, který je v rumunštině formálně shodný s kondicionálem, vyjadřuje děj možný, nejistý a žádoucí. Vyjádření děje předpokládaného, hypotetického je předmětem prezumptivu a ve výčtu slovesných způsobů zbývá imperativ, který určuje děj nucený či žádaný.

Na okraji této kategorie stojí slovesné způsoby neurčité: infinitiv, gerundium, participium a supinum, které bývají také nazývány jmennými slovesnými tvary.

1.4. Konjunktiv

Konjunktiv bývá většinou definován jako slovesný způsob, který vyjadřuje podmíněnost nebo hypotetičnost děje, popisuje stav možný, nejistý, pravděpodobný či uskutečnitelný v přítomnosti, nebo nereálný v minulosti a bývá také označován za způsob, vyjadřující podřazenost. V románských jazycích jsou konjunktivy hojně používány, i když můžeme pozorovat jak mizení některých tvarů konjunktivu (například vymizení tvarů budoucích konjunktivů ve španělštině nebo tvarů konjunktivu imperfekta a předminulého v hovorové francouzštině), tak nahrazování konjunktivu v mluvené řeči, především indikativem, což je čím dál častější například v mluvené italštině.

1.4.1. Koncept románského konjunktivu podle Heinricha Lausberga

Podle Lausberga (1983, 266) vyjadřuje konjunktiv v románských jazycích vědomí bezmocnosti vůči konkrétní skutečnosti a jeho prvořadá funkce spočívá v distanci od předpokládané platnosti. Lausberg vymezuje 2 oblasti nebo roviny konjunktivu: „distancovaný imperativ“ („finální konjunktiv“) a „distancovaný indikativ“ („konjunktiv nejistoty“), přičemž distance v první rovině konjunktivu může být buď v osobním vztahu, nebo v obsahu příkazu. Pro první případ uvádí Lausberg dvě možnosti:

1. Užití ve funkci imperativu, kde mluvčí se místo na účastníka rozmluvy obrací na třetí osobu

(7) ES: *Que venga.* [=Ať přijde.] (Lausberg 1983, 267)

2. Užití ve funkci imperativu, kdy se mluvčí obrací v druhé osobě na účastníka rozmluvy, ale nemá potřebnou sociální převahu, aby použil přímý příkaz:

(8) ES: *Te ruego que vengas.* [=Prosím tě, abys přišel.]
(Lausberg 1983, 267)

Druhý příklad popisuje Lausberg jako příkaz, jehož obsah patří do oblastí, které jsou člověkem neovlivnitelné:

(9) ES: *Que seas feliz.* [=Ať jsi šťastný.]

V druhé rovině, kde se podle Lausberga konjunktiv uplatňuje jako „distancovaný indikativ“, čili „konjunktiv nejistoty“, vyjadřuje distanci k platnosti výpovědi.

(10) FR: *Il est rare que le succès réponde aux espérances.* [=Je vzácné, aby úspěch odpovídal očekávání.] (Lausberg 1983, 267)

(11) FR: *C'est la plus grande ville que je connaisse.* [=Je to největší město, jaké znám.] (Lausberg 1983, 267)

1.4.2. Vymezení konjunktivu v rumunštině

V rumunské mluvnici Mioary Avram (1986, 160-161) je vymezen konjunktiv jako určitý a predikativní slovesný způsob, který zpravidla vyjadřuje děje možné, uskutečnitelné, přičemž je podstatný rozdíl mezi jeho používáním v hlavní nebo vedlejší větě. V druhém případě může mít pouze roli označení děje (jako infinitiv), jehož povaha se posuzuje podle slovesa v řídící větě.

Konjunktivu tak může být předán reálný charakter, pokud je řídící sloveso v oznamovacím způsobu:

(12) RO: *Am început să cânt.* [=Začal jsem zpívat.] (Avram 1986, 160)

Pokud je řídící sloveso v minulém čase podmiňovacího způsobu, propůjčuje konjunktivu nereálný charakter:

(13) RO: *Ar fi trebuit să cânte.* [=Měl zpívat.] (Avram 1986, 160)

V tázací větě, hlavní či vedlejší, může konjunktiv vyjadřovat uvažování:

(14) RO: *Să mă supăr sau nu?* [=Mám se zlobit, nebo ne?] (Avram 1986, 160)

(15) RO: *Nu știu dacă să rîd sau să plîng.* [=Nevím, jestli se mám smát nebo plakat.] (Avram 1986, 160)

V hlavní větě má konjunktiv specifické použití, související s druhem hlavní věty, v tázací nebo zvolací větě může vyjadřovat protest nebo rozhořčení:

(16) RO: *Eu să mă supăr?* [=Mám se zlobit?] (Avram 1986, 160)

Dále uvádí, že konjunktiv může být nositelem dalších modálních významů, ze kterých zmiňuje:

Ve vedlejších podmínkových nebo přípustkových větách význam podmiňovací:

(17) RO: *Să-ți fi cerut eu, nu-mi dădeai.* [=Kdybych tě žádal já, nedal bys mi to.] (Avram 1986, 160)

V hlavní nebo vedlejší větě význam předpokládací:

(18) RO: *Așa să fie?* [=Že by to bylo tak?] (Avram 1986, 160)

(19) RO: *Nu știu să fi venit aici.* [=Nevím o tom, že by sem přišel.] (Avram, 1986, 160)

V hlavní větě význam přací:

(20) RO: *Să fim sănătoși!* [=Ať jsme zdraví!] (Avram 1986, 161)

Význam potenciální v hlavní tázací větě, odpovídající na otázku tím, že ji s menšími změnami zopakuje z důvodu odvrácení nebo odložení odpovědi v pravém slova smyslu:

(21) RO: *Ce fac acolo? Ce să fac?* [=Co tam dělám? Co bych dělal?] (Avram, 1986, 161)

Podle mluvnice Iona Coteana (Coteanu 1982, 208-209) vyjadřuje konjunktiv tyto základní způsoby dosažení určitého děje:

1. Nejistotu (ke které řadí váhání, pochybnost, obavu, přání, ústupek, možnost):

-váhání, pochybnost

(22) RO: *Ce să caute el în văgăuna asta părăsita?* [=Co by hledal v téhle díře?] (Coteanu, 1982, 208)

-ústupek:

(23) RO: *Să reluăm discuția altă dată.* [=Budeme v té diskusi pokračovat jindy.] (Coteanu, 1982, 208)

-možnost:

(24) RO: *Era bine să-l fi trimis acasă.* [=Bylo by lepší, kdyby ho poslal domů.] (Coteanu 1982, 208)

- přání:

(25) RO: *Să dam o raită prin târg.* [=Pojďme se projít po trhu.] (Coteanu 1982, 208)

2. Možné, žádoucí, očekávané nebo dokonce jisté pokračování předchozího děje, pokud předchází jiné sloveso:

(26) RO: *Au hotărît să treacă la producția în serie.*
[=*Rozhodli se přejít na sériovou výrobu.*] (Coteanu 1982, 208)

(27) RO: *Urmează să se emită un set de trei mărci comemorative.* [=*Chystají se vydat soubor tří pamětních známek.*] (Coteanu 1982, 208)

V takových větách má konjunktiv podobný význam jako infinitiv, který někdy nahrazuje:

(28) RO: *Știe să cânte.= Stie cânta.* [=*Umí zpívat.*] (Coteanu 1982, 208)

(29) RO: *Încearcă să te mintă. = Încearcă a te minți.* [=*Snaží se ti lhát.*] (Coteanu 1982, 208)

3. Dále vyjadřuje příkaz, pobídku, prosbu, kletbu:

(30) RO: *Să nu furi!* [=*Nepokradeš!*] (Coteanu 1982, 208)

(31) RO: *Să-ți fie de bine!* [=*Ať ti to dobře sedne!*](Coteanu 1982, 208)

(32) RO: *Să si mai puie pofta-n cui!* [=*Ať si nechá zajít chuť!*]
(Coteanu 1982, 208)

1.4.3. Vymezení konjunktivu v dalších románských jazycích

1.4.3.1. Italština

Italská mluvnice Zanichelli definuje konjunktiv takto:

“Il congiuntivo è il modo della possibilità, del desiderio o del timore, dell'opinione soggettiva o del dubbio, del verosimile o dell'irreale; viene usato generalmente in proposizioni dipendenti da verbi che esprimono incertezza, giudizio personale, partecipazione affettiva.” [=Konjunktiv je způsob možnosti, přání nebo obavy, objektivního mínění nebo pochybnosti, pravděpodobnosti nebo nereálnosti, většinou je užíván ve větách závislých na slovesech, které vyjadřují nejistotu, osobní úsudek nebo citovou účast.] (Dardano 1995, 351)

L. a G. Lepschy (Lepschy 2002, 202-206) definují konjunktiv v italštině jako slovesný způsob, vyjadřující nejistotu nebo označující podřazenost.

Rozdělují užití konjunktivu do následujících skupin:

- 1) V hlavních větách jako zdvořilostní formy imperativu, ve větách vyjadřujících přání, naději, rozkaz, pochybnosti, ve zvoláních a ve výrazech, vyjadřujících ústupek.
- 2) Ve vedlejších větách, kdy je užití konjunktivu povinné. Sem patří užití po jistých podřadicích spojkách a spojkových výrazech, po některých neosobních výrazech, po slovesech, vyjadřujících přání, naději, povolení, příkaz nebo zákaz, po některých neurčitých zájmenech a příslovcích a ve vedlejších větách v juxta pozici s hlavní větou bez spojky.
- 3) Ve vedlejších větách, kdy je užití konjunktivu nepovinné a závisí na stylu textu, zde konjunktiv ukazuje buď na nádech nejistoty, nebo na vyšší literární úroveň, v mluvené řeči je čím dál hojněji užíván indikativ.
- 4) Ve vedlejších větách, kde výběr konjunktivu nebo indikativu odpovídá jasnému významovému rozdílu.

- 5) Ve vedlejších větách, ve kterých konjunktiv indikuje, že je podmět rozdílný od podmětu řídicí věty.

1.4.3.2. Francouzština

Autoři francouzské mluvnice Hendrich, Radina a Tláskal definují konjunktiv takto:

„Konjunktiv je slovesný způsob, užívaný převážně v určitých typech vedlejších vět, tj. v rámci souvětí. Ve větách jednoduchých je jeho užití méně časté.“ (Hendrich 1992, 428-432).

V jednoduchých větách nahrazuje neexistující tvary rozkazovacího způsobu 3. osoby a vyjadřuje rozkaz, zákaz, výzvu a přání. Dále se používá v jednoduchých větách, vyjadřujících zvolání s citovým zaujetím. Jednoduché věty s konjunktivem jsou uvozeny částicí *que* nebo *pourvu que* s výjimkou jistých slovních spojení, v nichž konjunktiv vyjadřuje přání, zvolání, předpoklad, podmínku a přípustku, a s výjimkou některých ustálených obrátů.

Ve větách vedlejších dělí autoři užívání konjunktivu do tří skupin:

- 1) Ve větách, kde je konjunktiv vyžadován některými slovesy, podstatnými nebo přídavnými jmény, stojícími ve větě řídicí, nebo některými spojkami a spojkovými souslovími, uvozujícími větu vedlejší.
- 2) Ve větách vedlejších, kde slouží k odlišení významu od oznamovacího způsobu.
- 3) Ve větách vedlejších, kde je stylistickou variantou oznamovacího nebo podmiňovacího způsobu, popřípadě slouží k vyjádření jemného významového odstínu.
- 4) Ve větách, uvozených vztažnými zájmeny, vyjadřujícími zamýšlený cíl nebo závislých na spojení podstatného jména s přídavným jménem ve 3. stupni nebo s výrazy *le premier*, *le dernier*, *le seul*, *l'unique* (vyjadřujícími jedinečnost.)

1.4.3.3. Španělština

Podle Nové španělské gramatiky (Macíková 2010, 141-163) je konjunktiv (ve španělštině subjunktiv) slovesným způsobem, vyjadřujícím závislost, nejistotu, možnost nebo subjektivně pojatý děj (přání, rozkaz, zákaz, doporučení, radu apod.), který se proto vyjadřuje většinou ve vedlejších větách. V hlavních větách je jeho použití omezeno na věty přací, nepřímý rozkaz a věty vyjadřující možnost či nejistotu. Konjunktiv v hlavní větě mívá často i funkci rozkazovacího způsobu.

Používání subjunktivu v hlavních větách vyjadřuje přání, nepřímý rozkaz, možnost, nejistotu nebo pravděpodobnost (často po výrazech *acaso*, *quizá(s)*, *tal vez*, *probablemente* a *posiblemente*) a nahrazuje chybějící tvary rozkazovacího způsobu.

Ve vedlejších větách dělí autorky užívání subjunktivu do těchto skupin:

- 1) Po některých slovesech stojících ve větě hlavní
 - a) po slovesech vyjadřujících vůli, přání, žádost, rozkaz, doporučení atd.
 - b) po slovesech vyjadřujících pocity (radost, lítost, zármutek, strach, obavy, překvapení, údiv, naději apod.)
 - c) po slovese *dudar*
 - d) po neosobních výrazech vyjadřujících možnost, pochybnost, pravděpodobnost, nejistotu, hodnocení apod.
 - e) po slovesech vyjadřujících smyslové vnímání v záporné formě, především *creer*, *pensar* a *parecer*.
- 2) Po určitých spojkách, z nichž u některých je použití povinné, u jiných záleží na významu vedlejší věty.

1.4.3.4. Portugalština

Nova Gramática do Português Contemporâneo definuje konjunktiv takto:

„O conjuntivo é o modo exigido nas orações que dependem de verbos cujo sentido está ligado à ideia de ordem, de proibição, de desejo, de vontade, de súplica, de condição e de outras correlatas. É o caso, por exemplo, dos verbos *desejar, duvidar, implorar, negar, ordenar, pedir, proibir, querer, rogar e suplicar*.“ [=Konjunktiv je způsob, vyžadovaný ve větách, které závisí na slovesech, jejichž význam je spojen s myšlenkou příkazu, zákazu, přání, vůle, prosby, podmínky a podobně. Jedná se například o slovesa přát (si), pochybovat, vyzývat, upírat, nařizovat, žádat, zakazovat, chtít, prosit a dožadovat se.] (Cunha 2005, 464)

Gramática do Português para Estrangeiros (Arruda 2000, 145-151) rozděluje použití konjunktivu do následujících skupin:

- 1) V nezávislých větách, kde nahrazují tvary imperativu, vyjadřují pochyby, přání nebo vůli a hypotézu.
- 2) Ve větách vedlejších:
 - a. po některých neosobních výrazech (*é possível, é importante*), po slovesech, vyjadřujících pochybnosti, po slovesech nebo výrazech, vyjadřujících přání, libost nebo nelibost, strach, obdiv, souhlas a nesouhlas a po negativní formě sloves vyjadřujících mínění.
 - b. po některých spojkách a spojkových výrazech ve větách, vyjadřujících přípustku, účel, podmínku, předčasnost, současnost, následnost nebo důsledek.

2. Vývoj konjunktivu

2.1. Konjunktiv v latině

Zastavme se alespoň v krátkosti u latinského konjunktivu, který byl výchozím bodem pro vznik konjunktivů v románských jazycích. Latinská mluvnice autorů Quitta a Kucharského definuje konjunktiv v latině takto:

„Konjunktivem (MODUS CONIUNCTIVUS) vyjadřuje latina děj, který mluvící považuje za odlišný od skutečnosti. Konjunktiv může označovat děj, jehož uskutečnění si mluvící přeje, nebo který pokládá za možný, nejistý nebo vůbec neskutečný. (Název CONIUNCTIVUS pochází od slovesa CONIUGERE [=spojovat]; staří gramatikové tak označili způsob, který „spojuje věty“).“ (Quitt 1972, 144-147)

Jak nám napovídá definice latinského konjunktivu, měl i v latině, z níž se konjunktiv v románských jazycích vyvinul, podobnou funkci jako v dnešní době s tím, že k němu patřila ve většině případů i funkce kondicionálu, který vznikl až později v lidové latině. Jeho význam se však projevoval zřetelně jen ve větách nezávislých, neboť ve větách vedlejších tvořil soustavu souslednosti časů, kde často jeho původní význam zanikal a převládal čistě formální zřetel. Podobný jev ovšem můžeme pozorovat i v současných románských jazycích, kdy je konjunktiv v souvětí vázán syntaktickými vztahy a v některých situacích je jeho užití dáno řídicím slovesem nebo spojkou a mění se tím jeho modální význam.

Latinský konjunktiv v hlavních větách vyjadřoval přání a přípustku, rozkaz a zákaz nebo vybídku, možnost, uvažování, pochybnost či neskutečnost. Ve větách hlavních stál konjunktiv buď samostatně (jestliže by ve větě vedlejší stál konjunktiv, kdyby se z ní stala věta hlavní), nebo závisle, jestliže stál konjunktiv v původně indikativní vedlejší větě.

Konjunktiv měl v latině čtyři časy (prézens, perfektum, imperfektum, plusquamperfektum), podobně jako konjunktiv v dnešní italštině nebo francouzštině. U všech čtyř časů se však jednalo o syntetické tvary, takže veškeré složené tvary v románských jazycích vznikly nově.

2.2. Vývoj konjunktivu v rumunštině

V rumunštině se z latinského konjunktivu vyvinula jen 3. osoba jednotného a množného čísla a tvary latinského konjunktivu předminulého, které daly v rumunštině základ předminulému oznamovacímu způsobu. Další dva latinské konjunktivy se v rumunštině nedochovaly, konjunktiv imperfekta zcela zanikl a s konjunktivem perfekta se můžeme setkat v nejstarších rumunských textech, kde má funkci podmiňovacího způsobu.

Opisný minulý konjunktiv, se kterým se setkáme v dnešní rumunštině, není pokračovatelem tvarů latinského konjunktivu. Vznikl v jazyce nově, původně však neměl stejný tvar pro všechny osoby obou čísel jako dnes. Byl složen z tvarů konjunktivu pomocného slovesa a participia významového slovesa. Ve starých textech (16.-18. století) se s tímto konjunktivem ještě můžeme setkat:

(33) RO: *Scriu că începătorul și ațîțitorul acestui lucru **să fie fost** Marco-episcopul. [=Píšou, že iniciátorem a původcem této práce by býval byl biskup Marco.]* (Varlaam in Todi 2008,94)

Konjunktiv pomocného slovesa byl postupem času nahrazen infinitivem bez předložky *a*. Vývoj současného konjunktivu minulého byl podle Aidy Todi (Todi 2008, 91-94) ovlivněn slovanskými jazyky, v nichž se složené časy tvoří analytickým způsobem se slovesem *быти* a participiem. Slovanskému *да бы зорел* tak odpovídá rumunské *să fi ars* i svým slovosledem.

Stejná autorka se zmiňuje i o konjunktivu předminulém, který se tvořil z konjunktivu minulého slovesa *a fi* v jeho původním tvaru (*să fiu fost*) a z přičestí významového slovesa.

(34) RO: *Află-se că în această țară **să fie fost lăcuit** și alții înaintea noastră. [=Ať se ví, že před námi bydleli v této zemi i jiní obyvatelé.]* (Ureche in Todi 2008,94)

Ani tato forma konjunktivu se však do současného jazyka nedochovala, současná rumunština disponuje jen dvěma časy konjunktivu.

2.3. Vývoj konjunktivu v románských jazycích

Jak již bylo uvedeno, latinský konjunktiv měl čtyři časy, které však zcela neodpovídají časům konjunktivu v dnešních románských jazycích. Není náplní této práce se podrobně zabývat vývojem konjunktivu v jednotlivých jazycích, uvádíme proto jen pro ilustraci stručný přehled latinských tvarů konjunktivu, ze kterých se současné tvary konjunktivu vyvinuly.

	Konjunktiv přítomný	Konjunktiv imperfekta	Konjunktiv předminulý²	Futurum II/Konj. perf.//Konjunktiv budoucí
Latina	CANTEM	CANTAREM	CANTAVISSEM	CANTAVERO/ CANTAVERIM
Rumunština	canTEM	—	—	—
Italština	canTEM	<i>cantavissem</i>	<habuissem cantatum>	
Sardština	canTEM	cantarem	<haberem cantatum>	
Francouzština	canTEM	<i>cantavissem</i>	<habuissem cantatum>	
Katalánština	canTEM	<i>cantavissem</i>	<habuissem cantatum>	
Španělština	canTEM	<i>cantavissem/</i> cantarem	<habuissem cantatum>	cantavero + cantaverim
Portugalština	canTEM	<i>-cantavissem</i>	<tenuissem cantatum>	cantavero + cantaverim

Tabulka č. 2: Latinské tvary, ze kterých se vyvinuly formy konjunktivu v románských jazycích. Upraveno podle: (Lausberg 1983, 270).

² U sloves, které se pojí s pomocným slovesem *essere*, by se jednalo o formu *fuissem*+participium

3. Konjunktiv z hlediska morfologického

3.1. Stav v rumunštině

Současná rumunština má pro konjunktiv dva časy, konjunktiv přítomný (*conjunctivul prezent*) a konjunktiv minulý (*conjunctivul perfect/trecut*). Konjunktiv přítomný se v rumunštině formálně liší od indikativu pouze přidáním spojky *să* a tvarem třetí osoby, který je v případě konjunktivu stejný v singuláru i v plurálu. Konjunktiv perfekta má stejný tvar pro všechny tři osoby v obou časech a tvoří se spojkou *să*, pomocným slovesem *a fi* v infinitivu (bez přeložky *a*) a přičestím minulým významového slovesa.

Konjunktiv přítomný		Konjunktiv minulý	
<i>să vin</i>	<i>abych přišel</i>	<i>să fi venit</i>	<i>že jsem přišel</i>
<i>să vii</i>	<i>abys přišel</i>	<i>să fi venit</i>	<i>že jsi přišel</i>
<i>să vină</i>	<i>aby přišel</i>	<i>să fi venit</i>	<i>že přišel</i>
<i>să venim</i>	<i>abychom přišli</i>	<i>să fi venit</i>	<i>že jsme přišli</i>
<i>să veniți</i>	<i>abyste přišli</i>	<i>să fi venit</i>	<i>že jste přišli</i>
<i>să vină</i>	<i>aby přišli</i>	<i>să fi venit</i>	<i>že přišli</i>

Tabulka č. 3: Tvary konjunktivu v rumunštině

Výjimkou je nepravidelné sloveso *a fi*, které má tvary konjunktivu přítomného ve všech osobách obou čísel odlišné od indikativu: *să fiu*, *să fi*, *să fie*, *să fim*, *să fiți*, *să fie*. Ostatní nepravidelná slovesa mají shodně s pravidelnými odlišnou jen třetí osobu jednotného i množného čísla.

3.2. Stav v jiných románských jazycích

3.2.1. Stav v italštině

V italštině můžeme najít konjunktiv ve čtyřech slovesných časech, minulém, přítomném, souminulém (imperfektu) a předminulém. Zatímco

konjunktiv přítomný a konjunktiv imperfekta používá tvary jednoduché, v minulém a předminulém čase používá tvary složené. V případě konjunktivu minulého jsou tvořeny tvarem konjunktivu přítomného pomocného slovesa *essere* nebo *avere* a přičestím minulého významového slovesa, které se při užití slovesa *essere* shoduje v rodě a čísle s podmětem. Konjunktiv předminulý se tvoří obdobně, jen pomocné sloveso *essere* či *avere* je zde v konjunktivu imperfekta.

Konjunktiv přítomný	Konjunktiv minulý	Konjunktiv imperfekta	Konjunktiv předminulý
<i>venga</i>	<i>sia venuto/a</i> // <i>abbia visto</i>	<i>venissi</i>	<i>fossi venuto/a</i> // <i>avessi visto</i>
<i>venga</i>	<i>sia venuto/a</i> // <i>abbia visto</i>	<i>venissi</i>	<i>fossi venuto/a</i> // <i>avessi visto</i>
<i>venga</i>	<i>sia venuto/a</i> // <i>abbia visto</i>	<i>venisse</i>	<i>fosse venuto/a</i> // <i>avesse visto</i>
<i>veniamo</i>	<i>siamo venuti/e</i> // <i>abbiamo visto</i>	<i>venissimo</i>	<i>fossimo venuti/e</i> // <i>avessimo visto</i>
<i>veniate</i>	<i>siate venuti/e</i> // <i>abbiate visto</i>	<i>veniste</i>	<i>foste venuti/e</i> // <i>aveste visto</i>
<i>vengano</i>	<i>siano venuti/e</i> // <i>abbiano visto</i>	<i>venissero</i>	<i>fossero venuti/e</i> // <i>avessero visto</i>

Tabulka č. 4: Tvary konjunktivu v italštině

3.2.2. Stav ve francouzštině

Ve francouzštině je situace obdobná jako v italštině, setkáváme se zde také se čtyřmi časy, tvoření jednotlivých tvarů odpovídá tvoření v italštině včetně existence dvou pomocných sloves (*être, avoir*), která se používají v závislosti na charakteru slovesa významového. Stejně jako v italštině se přičestí významového slovesa shoduje v osobě a čísle s podmětem, pokud je použito pomocné sloveso *être*. Z mluveného jazyka byly vytlačeny tvary konjunktivu imperfekta a konjunktivu předminulého, byly nahrazeny tvary

konjunktivu přítomného a minulého. V současnosti se s tvary konjunktivu předminulého a imperfekta setkáme v psaném projevu.

Konjunktiv přítomný	Konjunktiv minulý	Konjunktiv imperfekta	Konjunktiv předminulý
<i>je vienne</i>	<i>je sois venu</i> // <i>aie vu</i>	<i>je vinsse</i>	<i>je fusse venu</i> // <i>eusse vu</i>
<i>tu viennes</i>	<i>tu sois venu</i> // <i>aies vu</i>	<i>tu vinsses</i>	<i>tu fusses venu</i> // <i>eusses vu</i>
<i>il vienne</i>	<i>il soit venu</i> // <i>ait vu</i>	<i>il vînt</i>	<i>il fût venu</i> // <i>eût vu</i>
<i>nous venions</i>	<i>nous soyons velus</i> // <i>ayons vu</i>	<i>nous vinssions</i>	<i>nous fussions velus</i> // <i>eussions vu</i>
<i>vous veniez</i>	<i>vous soyez venus</i> // <i>ayez vu</i>	<i>vous vinssiez</i>	<i>vous fussiez venus</i> // <i>eussiez vu</i>
<i>ils viennent</i>	<i>ils soient velus</i> // <i>aient vu</i>	<i>ils vinssent</i>	<i>ils fussent velus</i> // <i>eussent vu</i>

Tabulka č. 5: Tvary konjunktivu ve francouzštině

3.2.3. Stav ve španělštině

Španělština má pro konjunktiv šest časů, kromě přítomného, minulého, imperfekta a předminulého ještě existuje čas budoucí a předbudoucí. Tyto dva poslední časy se však v současném jazyce téměř neužívají, výjimkou tvoří právnické a archaizující texty. Tvary konjunktivu přítomného, imperfekta a budoucího jsou jednoduché, tvary konjunktivu minulého a předminulého jsou složené a tvoří se obdobně jako v italštině nebo francouzštině, pro konjunktiv předbudoucí se používá tvar konjunktivu budoucího pomocného slovesa a opět přičestí minulé významového slovesa. Na rozdíl od italštiny a francouzštiny užívá moderní španělština u složených tvarů pouze pomocné sloveso *haber*.³

³ I ve staré španělštině existovala slovesa, která se pojila s pomocným slovesem *ser*. Ještě se můžeme setkat s dialektálním užitím, např.: *soy nacido en Canarias*.

Další zvláštností je existence dvojích tvarů konjunktivu imperfekta, které se funkčně zcela shodují.

Konjunktiv přítomný	Konjunktiv minulý	Konjunktiv imperfekta	Konjunktiv předminulý	Konjunktiv budoucí⁴	Konjunktiv předbudoucí⁵
<i>venga</i>	<i>haya</i> <i>venido</i>	<i>viniera/</i> <i>viniese</i>	<i>hubiera/</i> <i>hubiese</i> <i>venido</i>	<i>viniere</i>	<i>hubiere</i> <i>venido</i>
<i>vengas</i>	<i>hayas</i> <i>venido</i>	<i>vinieras/</i> <i>vinieses</i>	<i>hubieras/</i> <i>hubieses</i> <i>venido</i>	<i>vinieres</i>	<i>hubieres</i> <i>venido</i>
<i>venga</i>	<i>haya</i> <i>venido</i>	<i>viniera/</i> <i>viniese</i>	<i>hubiera/</i> <i>hubiese</i> <i>venido</i>	<i>viniere</i>	<i>hubiere</i> <i>venido</i>
<i>vengamos</i>	<i>hayamos</i> <i>venido</i>	<i>viniéramos/</i> <i>viniésemos</i>	<i>hubiéramos</i> <i>/</i> <i>hubiésemos</i> <i>venido</i>	<i>viniéremos</i>	<i>hubiéremos</i> <i>venido</i>
<i>vengáis⁶</i>	<i>hayáis</i> <i>venido⁷</i>	<i>vinierais/</i> <i>vinieseis⁸</i>	<i>hubierais/</i> <i>hubieseis</i> <i>venido⁹</i>	<i>viniereis¹⁰</i>	<i>hubiereis</i> <i>venido¹¹</i>
<i>vengan</i>	<i>hayan</i> <i>venido</i>	<i>vinieran/</i> <i>viniesen</i>	<i>hubieran/</i> <i>hubiesen</i> <i>venido</i>	<i>vinieren</i>	<i>hubieren</i> <i>venido</i>

Tabulka č. 6: Tvary konjunktivu ve španělštině

⁴ Tyto tvary se v současném jazyce až na výjimky neužívají.

⁵ Tyto tvary se v současném jazyce až na výjimky neužívají.

⁶ Tvary 2. osoby množného čísla se užívají jen v evropské španělštině. V americké španělštině se pro 2. osobu používá tvarů 3. osoby plurálu.

⁷ Tvary 2. osoby množného čísla se užívají jen v evropské španělštině. V americké španělštině se pro 2. osobu používá tvarů 3. osoby plurálu.

⁸ Tvary 2. osoby množného čísla se užívají jen v evropské španělštině. V americké španělštině se pro 2. osobu používá tvarů 3. osoby plurálu.

⁹ Tvary 2. osoby množného čísla se užívají jen v evropské španělštině. V americké španělštině se pro 2. osobu používá tvarů 3. osoby plurálu.

¹⁰ Tvary 2. osoby množného čísla se užívají jen v evropské španělštině. V americké španělštině se pro 2. osobu používá tvarů 3. osoby plurálu.

¹¹ Tvary 2. osoby množného čísla se užívají jen v evropské španělštině. V americké španělštině se pro 2. osobu používá tvarů 3. osoby plurálu.

3.2.4. Stav v portugalštině

V portugalštině najdeme také šest časů pro konjunktiv jako ve španělštině, na rozdíl od španělštiny však jsou zde tvary budoucího a předbudoucího konjunktivu stále živé a hojně užívané. Jako pomocné sloveso slouží ve všech případech sloveso *ter*.¹²

Konjunktiv přítomný	Konjunktiv minulý	Konjunktiv imperfekta	Konjunktiv předminulý	Konjunktiv budoucí	Konjunktiv předbudoucí
<i>venha</i>	<i>tenha</i> <i>vindo</i>	<i>viessa</i>	<i>tivesse</i> <i>vindo</i>	<i>vier</i>	<i>tiver vindo</i>
<i>venhas</i>	<i>tenhas</i> <i>vindo</i>	<i>viesses</i>	<i>tivesses</i> <i>vindo</i>	<i>vieres</i>	<i>tiveres</i> <i>vindo</i>
<i>venha</i>	<i>tenha</i> <i>vindo</i>	<i>viessa</i>	<i>tivesse</i> <i>vindo</i>	<i>vier</i>	<i>tiver vindo</i>
<i>venhamos</i>	<i>tenhamos</i> <i>vindo</i>	<i>viéssemos</i>	<i>tivéssemos</i> <i>vindo</i>	<i>viermos</i>	<i>tivermos</i> <i>vindo</i>
<i>venhais</i> ¹³	<i>tenhais</i> <i>vindo</i> ¹⁴	<i>viésseis</i> ¹⁵	<i>tivésseis</i> <i>vindo</i> ¹⁶	<i>vierdes</i> ¹⁷	<i>tiverdes</i> <i>vindo</i> ¹⁸
<i>venham</i>	<i>tenham</i> <i>vindo</i>	<i>viessem</i>	<i>tivessem</i> <i>vindo</i>	<i>vierem</i>	<i>tiverem</i> <i>vindo</i>

Tabulka č. 7: Tvary konjunktivu v portugalštině

¹² I v portugalštině původně existovala slovesa, která se pojila s pomocným slovesem *ser*. Ve starších textech ještě můžeme najít např. formu: *somos chegados*.

¹³ 2. osoba množného čísla se v portugalštině užívá jen regionálně, v moderní portugalštině je běžné užívání tvarů 3. osoby pro 2. i 3. osobu plurálu.

¹⁴ 2. osoba množného čísla se v portugalštině užívá jen regionálně, v moderní portugalštině je běžné užívání tvarů 3. osoby pro 2. i 3. osobu plurálu.

¹⁵ 2. osoba množného čísla se v portugalštině užívá jen regionálně, v moderní portugalštině je běžné užívání tvarů 3. osoby pro 2. i 3. osobu plurálu.

¹⁶ 2. osoba množného čísla se v portugalštině užívá jen regionálně, v moderní portugalštině je běžné užívání tvarů 3. osoby pro 2. i 3. osobu plurálu.

¹⁷ 2. osoba množného čísla se v portugalštině užívá jen regionálně, v moderní portugalštině je běžné užívání tvarů 3. osoby pro 2. i 3. osobu plurálu.

¹⁸ 2. osoba množného čísla se v portugalštině užívá jen regionálně, v moderní portugalštině je běžné užívání tvarů 3. osoby pro 2. i 3. osobu plurálu.

3.2.5. Stav v dalších románských jazycích

V **sardštině** je situace stejná jako v italštině a francouzštině, včetně použití dvou pomocných sloves, v tomto případě *àere* a *èssere*.

Konjunktiv přítomný	Konjunktiv minulý	Konjunktiv imperfekta	Konjunktiv předminulý
<i>bèngia</i>	<i>sia bènnidu/a</i> // <i>apa biu</i>	<i>bennere</i>	<i>essere bènnidu</i> /a // <i>aere biu</i>
<i>bèngias</i>	<i>sias bènnidu/a</i> // <i>apas biu</i>	<i>benneres</i>	<i>esserès bènnidu</i> /a // <i>aeres biu</i>
<i>bèngiat</i>	<i>siat bènnidu/a</i> // <i>apat biu</i>	<i>benneret</i>	<i>esseret bènnidu</i> /a // <i>aeret biu</i>
<i>bèngiamus</i>	<i>siamus</i> <i>bènnidos/as</i> // <i>apamus biu</i>	<i>benneremus</i>	<i>esseremus</i> <i>bènnidos /as</i> // <i>aeremus biu</i>
<i>bèngiais</i>	<i>siais bènnidos /as</i> // <i>apais biu</i>	<i>bennereis</i>	<i>essereis bènnidos</i> /as // <i>aereis biu</i>
<i>bèngiant</i>	<i>siant bènnidos</i> /as // <i>apant biu</i>	<i>bennerent</i>	<i>esserent bènnidos</i> /as // <i>aerent biu</i>

Tabulka č. 8: Tvary konjunktivu v sardštině

Katalánština má pro konjunktiv stejné časy jako francouzština nebo italština včetně způsobu jeho tvoření. Ve složených tvarech se používá pomocné sloveso *haver*.

Konjunktiv přítomný	Konjunktiv minulý	Konjunktiv imperfekta	Konjunktiv předminulý
<i>vingui</i>	<i>hagi vingut</i>	<i>vingués</i>	<i>hagués vingut</i>
<i>vinguis</i>	<i>hagis vingut</i>	<i>vinguessis</i>	<i>haguessis vingut</i>
<i>vingui</i>	<i>hagi vingut</i>	<i>vingués</i>	<i>hagués vingut</i>
<i>vinguem</i>	<i>hàgim vingut</i>	<i>vinguèssim</i>	<i>haguèssim vingut</i>
<i>vingueu</i>	<i>hàgiu vingut</i>	<i>vinguèssiu</i>	<i>haguèssiu vingut</i>
<i>vinguin</i>	<i>hagin vingut</i>	<i>vinguessin</i>	<i>haguessin vingut</i>

Tabulka č. 9: Tvary konjunktivu v katalánštině

V **galicijštině**, stejně jako v portugalštině existuje konjunktiv futura, který se v galicijštině na rozdíl od portugalštiny v mluvené řeči již téměř neužívá. Stejně jako v portugalštině se užívá pomocné sloveso *ter*.

Konjunktiv přítomný	Konjunktiv minulý¹⁹	Konjunktiv imperfekta	Konjunktiv předminulý	Konjunktiv budoucí	Konjunktiv předbudoucí
<i>veña</i>	<i>teña vido</i>	<i>viñese</i>	<i>tivese vido</i>	<i>viñer</i>	<i>tiver vido</i>
<i>veñas</i>	<i>teñas vido</i>	<i>viñeses</i>	<i>tiveses vido</i>	<i>viñeres</i>	<i>tiveres vido</i>
<i>veña</i>	<i>teña vido</i>	<i>viñese</i>	<i>tivese vido</i>	<i>viñer</i>	<i>tiver vido</i>
<i>veñamos</i>	<i>teñamos vido</i>	<i>viñésemos</i>	<i>tivésemos vido</i>	<i>viñeremos</i>	<i>tiveremos vido</i>
<i>veñades</i>	<i>teñades vido</i>	<i>viñésedes</i>	<i>tivésedes vido</i>	<i>viñerdes</i>	<i>tiverdes vido</i>
<i>veñan</i>	<i>teñan vido</i>	<i>viñesen</i>	<i>tivesen vido</i>	<i>viñeren</i>	<i>tiverem vido</i>

Tabulka č. 10: Tvary konjunktivu v galicijštině

¹⁹ Složená forma minulého konjunktivu se užívá jen řídce.

3.3. Přehled časů konjunktivu v jednotlivých jazycích

Následující tabulka podává přehled časů konjunktivu, používaných v jednotlivých jazycích.

	Konjunktiv přítomný	Konjunktiv minulý	Konjunktiv imperfekta	Konjunktiv předminulý	Konjunktiv budoucí	Konjunktiv předbudoucí
RO	+	+	—	—	—	—
IT	+	+	+	+	—	—
SR	+	+	+	+	—	—
FR	+	+	+ ²⁰	+ ²¹	—	—
CT	+	+	+	+	—	—
ES	+	+	+	+	+/- ²²	+/- ²³
GL	+	+	+	+	+	+/- ²⁴
PT	+	+	+	+	+	+

Tabulka č. 11: Přehled časů konjunktivu

Jak vyplývá z výše uvedeného přehledu, rumunština disponuje pouze dvěma časy konjunktivu, kdežto většina románských jazyků má časy čtyři, portugalština (a ve starších textech i španělština) dokonce šest.

Pro tvoření složených tvarů konjunktivu se v rumunštině používá sloveso *být* (=a *fi*), podobně jako v italštině, francouzštině a sardštině (*essere*, *être* a *èssere*), kde se však používá i dalšího pomocného slovesa *mít* (*avere*, *avoir*, *àere*). Španělština používá výhradně sloveso *haber* (které slouží jako pomocné sloveso, ve významu *mít* se nepoužívá), galicijština a portugalština sloveso *mít* (*ter*).

²⁰ V mluveném jazyce bývá nahrazen indikativem.

²¹ V mluveném jazyce bývá nahrazen indikativem.

²² V současném jazyce se nepoužívá, výjimkou jsou právnícké a archaizující texty.

²³ V současném jazyce se nepoužívá, výjimkou jsou právnícké a archaizující texty.

²⁴ Používá se téměř výhradně v psaném jazyce.

4. Funkce konjunktivu v rumunštině

4.1. Konjunktiv ve funkci jiných způsobů

Konjunktiv přítomného času může mít tyto funkce:

Času řídicího slovesa:

(35) RO: *Mergem să-l vedem.* [=Jdeme se na to/něj podívat.]
(Goga 2007, 50)

Budoucího času:

(36) RO: *Îți propun să ne împrietenim.* [Navrhuji ti, abychom se spřátelili.] (Goga, 2007, 50)

Podmiňovacího způsobu:

(37) RO: *Să am bani, aș merge în excursie.* [=Kdybych měl peníze, jel bych na výlet.] (Goga 2007, 50)

Rozkazovacího způsobu:

(38) RO: *Să taci!* [Mlč!] (Goga 2007, 50)

Předpokládacího způsobu:

(39) RO: *Să tot fie până acolo doi km.* [=Mohly by to být tak dva kilometry.] (Goga 2007, 50)

Konjunktiv minulého času, vyjadřující děj minulý, považovaný za nerealizovaný, může mít funkci podmiňovacího způsobu:

(40) RO: *Să-l fi bătut, mi-ar fi căzut bine.* [=Kdybych ho porazil, hodilo by se mi to.] (Goga 2007, 51)

4.2. Konjunktiv v hlavní větě

4.2.1. Konjunktiv přítomný v hlavní větě

Jedná se v podstatě o vedlejší věty, jejichž řídicí věta není vyslovena. Takové věty mohou vyjadřovat **otázku, nejistotu, kolísání, doporučení, vybídnutí, povzbuzení, rozkaz, přání, údiv, proklínání** nebo **rozhořčení**.

a) Vyjádření otázky, nejistoty nebo kolísání:

(41) RO: *Să plec?* [=Mám odejít?] (Cojocar 2003, 151)

(42) RO: *Să te aștept?* [=Mám na tebe počkat?] (Pop 2002, 88)

(43) RO: *Nu știu ce să fac. Să plec ori să rămân* [=Nevím, co mám dělat. Mám odjet nebo zůstat?] (Křečan 1962, 127)

(44) RO: *De ce să plece?* [=Proč odchází?] (Cojocar 2003, 151)

b) Doporučení, vybídnutí, povzbuzení, rozkaz

(45) RO: *Să n-ai grijă de el.* [=Nemusíš se o něj bát.]

(46) RO: *Să plece imediat!* [=Ať okamžitě odejde!] (Pop 2002, 88)

(47) RO: *Să-mi aduci un pahar de apă!* [=Přines mi sklenici vody!] (Cojocar 2003, 151)

(48) RO: *Să veniți la vreme!* [=Přijďte včas!] (Křečan 1962, 127)

c) Přání

- (49) RO: *Să trăiască mulți ani!* [=Ať dlouho žije!] (Pop 2002, 89)
- (50) RO: *Să ne vedem sănătoși!* [=Kéž se ve zdraví opět setkáme!/] (Křečan 1962, 126)
- (51) RO: *Să-l porți sănătos!* [=Ať se ti dobře nosí!] (Pop 2002, 89)
- (52) RO: *Numai să ajungem mai repede.* [=Kdybychom tam jen dojeli dřív.] (Cojocaru 2003, 151)

d) Rozhořčení, proklínání

- (53) RO: *Să facă el una ca asta!* [=Jen ať ještě něco takového provede!/] (Křečan 1962, 127)
- (54) RO: *Afurisit să fie cine te-a păcălit!* [=Bud' proklet ten, kdo tě napálil!/] (Coteanu 1982, 208)

4.2.2. Konjunktiv minulý v hlavní větě

Konjunktiv minulý vyjadřuje **děj v minulosti možný, ale neuskutečněný nebo nejistý.**

- (55) RO: *Să-l fi găsit?* [=Že by ho byl našel?]
- (56) RO: *Să nu-ți fi spus?* [=Že by ti to byl neřekl?]

4.3. Konjunktiv ve vedlejší větě

4.3.1. Konjunktiv přítomný ve vedlejší větě

Stejně jako v předchozích případech, i ve vedlejších větách vyjadřuje konjunktiv nejistotu, přání, pochybnosti, údiv. Je často používán po slovesech, která tyto stavy vyjadřují, jako *a vrea* (=chtít), *a dori* (=přát si), *a prefera* (=dávát přednost), *a lăsa* (=nechat), *a ruga* (=prosit), *a sfătui* (=radit), *a sugera* (=napovídat), *a recomanda* (=doporučovat), *a cere* (=žádat), *a interzice* (=zakazovat), *a permite* (=dovolit), *a se teme* (=bát se) apod.

V rumunštině nacházíme konjunktiv v následujících vedlejších větách:

a) Věty podmíněné

Ve vedlejší větě podmíněné vyjadřuje konjunktiv podmět souvětí.

(57) RO: *Trebuie să veniți totdeauna la timp.* [=Musíte přicházet vždycky včas.] (Křečan 1962, 127)

(58) RO: *Îmi place să o aud cântând doine.* [=Rád ji slýchám zpívat doiny.] (Křečan 1962, 127)

(59) RO: *Se poate să vină.* [=Je možné, že přijde.]

(60) RO: *Nu e posibil să vină.* [=Není možné, aby přišel.]

b) Věty přívlastkové

Konjunktiv se používá v přívlastkových větách s účelovým odstínem.

(61) RO: *Caut pe cineva care să știe bine românește.*
[=Hledám někoho, kdo by mluvil dobře rumunsky.]
(Křečan 1962, 128)

c) Věty předmětné

V těchto větách zastává konjunktiv funkci předmětu souvětí.

(62) RO: *Vrem să vină.* [=Chceme, aby přišel.]

(63) RO: *Începem să vorbim românești.* [=Začínáme mluvit rumunsky.]

(64) RO: *Am vrut să viu la timp, dar am întârziat la birou.*
[=Chtěl jsem přijít včas, ale zdržel jsem se v kanceláři.]
(Křečan 1962, 128)

(65) RO: *Medicul îmi porunci să stau culcat încă cel puțin două zile.* [=Lékař mi poručil, abych zůstal ležet aspoň dva dny.] (Křečan 1962, 128)

d) věty příslovečné

Konjunktiv se uplatňuje v různých typech příslovečných vět vedlejších.

Věty příslovečné časové:

(66) RO: *I-am vizitat înainte să plec.* [=Navštívil jsem je, než jsem odjel.]

(67) RO: *Le ascund până să vină.* [=Schovám je, než přijde.]

Věty příslovečné účelové:

(68) RO: *Mă duc la magazin ca să cumpăr un cadou.* [=Jdu do obchodu, abych koupil dárek.] (Cojocar 2003, 151)

(69) RO: *Vin să te invit.* [=Přicházím, abych tě pozval.]

Věty příslovečné podmínkové:

(70) RO: *Să am timp, aș veni.* [=Mít čas, přišel bych.]

Věty příslovečné přípustkové:

(71) RO: *Măcar să știu că mor, nu mă dau.* [=I kdybych věděl, že zemřu, nedám se.] (Křečan 1962, 128)

(72) RO: *Să mă roage și tot nu-i dau.* [=I kdyby mě prosil, přece mu to nedám.] (Křečan 1962, 128)

Věty příslovečné způsobové:

(73) RO: *Mereu vorbește fără să se gândească.* [=Stále mluví bez rozmyšlení.] (Cojocar 2003, 151)

4.3.2. Konjunktiv minulý ve vedlejší větě

Stejně jako konjunktiv minulý stojící samostatně, i ve vedlejší větě vyjadřuje konjunktiv minulý děj v minulosti možný, ale neuskutečněný nebo nejistý.

(74) RO: *Nu cred să le fi trimis.* [=Nemyslím, že by je byl poslal.]

(75) RO: *Să ne fi invitat, am fi venit.* [=Kdyby nás byl pozval, byli bychom přišli.]

(76) RO: *Să mi fi spus că vine, aș fi rămas acasă.* [=Kdyby mi byl řekl, že přijde, byl bych zůstal doma.] (Křečan 1962, 129)

(77) RO: *Ar fi fost bine să mai fi locuit în acest apartament încă un an.* [=Bylo by bývalo dobré, kdybychom mohli bydlet v tom bytě ještě rok.] (Cojocar 2003, 152)

5. Užití konjunktivu v rumunštině a dalších románských jazycích

5.1. Konjunktiv v roli jiných slovesných způsobů

5.1.1. Rozkazovací způsob

Většina mluvnických příruček a učebnic uvádí na prvním místě užití konjunktivu ve funkci rozkazovacího způsobu. Zde by však bylo dobré rozlišit mezi prostým zastoupením neexistujícího tvaru imperativu konjunktivem, tedy užitím pouhého tvaru konjunktivu ve funkci rozkazovacího způsobu, a užitím konjunktivu ve významu vyjádření přání, výzvy nebo nepřímého rozkazu.

	RO		IT		FR		ES		PT	
	poz.	neg.	poz.	neg.	poz.	neg.	poz.	neg.	poz.	neg.
2. sg	IMP.	INF.	IMP.	INF.	IMP.	IMP.	IMP.	KONJ.	IMP.	KONJ.
3. sg.	— (KONJ.)	— (KONJ.)	KONJ.	KONJ.	— (KONJ.)	— (KONJ.)	KONJ.	KONJ.	KONJ.	KONJ.
1. pl.	KONJ.	KONJ.	IMP.= IND. ²⁵	IMP.= IND. ²⁶	IMP.= IND. ²⁷	IMP.= IND. ²⁸	KONJ.	KONJ.	KONJ.	KONJ.
2. pl.	IMP.= IND. ²⁹	IMP.= IND. ³⁰	IMP.= IND. ³¹	IMP.= IND. ³²	IMP.= IND. ³³	IMP.= IND. ³⁴	IMP. ³⁵ ³⁶	KONJ.	IMP. ³⁷	KONJ. ³⁸
3. pl.	— (KONJ.)	— (KONJ.)	KONJ.	KONJ.	— (KONJ.)	— (KONJ.)	KONJ.	KONJ.	KONJ.	KONJ.

Tabulka č. 12: Užití tvarů konjunktivu pravidelných sloves na místě rozkazovacího způsobu.

Výše uvedená tabulka podává přehled tvarů rozkazovacího způsobu pravidelných sloves. Jak je vidět, tvary konjunktivu jsou zastoupeny velice hojně. Situace v jednotlivých jazycích se však liší. V italštině, španělštině a portugalštině odpovídají tvary 3. osoby zdvořilostním formám, v těchto případech tedy konjunktiv vyjadřuje rozkaz v pravém slova smyslu, i když je zmírněn zdvořilostní formou.

V italštině tedy konjunktiv nahrazuje zdvořilostní formy rozkazovacího způsobu v čísle jednotném a množném:

²⁵ Tvar imperativu je zde totožný s tvarem indikativu.

²⁶ Tvar imperativu je zde totožný s tvarem indikativu.

²⁷ Tvar imperativu je zde totožný s tvarem indikativu.

²⁸ Tvar imperativu je zde totožný s tvarem indikativu.

²⁹ Tvar imperativu je zde totožný s tvarem indikativu.

³⁰ Tvar imperativu je zde totožný s tvarem indikativu.

³¹ Tvar imperativu je zde totožný s tvarem indikativu.

³² Tvar imperativu je zde totožný s tvarem indikativu.

³³ Tvar imperativu je zde totožný s tvarem indikativu.

³⁴ Tvar imperativu je zde totožný s tvarem indikativu.

³⁵ Tvary 2. osoby množného čísla se užívají jen v evropské španělštině. V americké španělštině se pro 2. osobu používá tvarů 3. osoby plurálu.

³⁶ Tvary 2. osoby množného čísla se užívají jen v evropské španělštině. V americké španělštině se pro 2. osobu používá tvarů 3. osoby plurálu.

³⁷ 2. osoba množného čísla se v portugalštině užívá jen regionálně, v moderní portugalštině je běžné užívání tvarů 3. osoby pro 2. i 3. osobu plurálu.

³⁸ 2. osoba množného čísla se v portugalštině užívá jen regionálně, v moderní portugalštině je běžné užívání tvarů 3. osoby pro 2. i 3. osobu plurálu.

(78) IT: *Entri pure.* [=Vstupte.] (Lepschy 2002, 202)

(79) IT: *Si accomodino, signori.* [=Udělejte si pohodlí, vážení.]
(Lepschy 2002, 202)

Ve španělštině a portugalštině se konjunktivu užívá jako rozkazovacího způsobu kladného, kromě 2. osoby jednotného a množného čísla a záporného ve všech osobách obou čísel:

(80) ES: *¡Hable usted más despacio!* [=Mluvte pomaleji!]
(Hamplová 1996, 211)

(81) ES: *¡No te vayas!* [=Neodcházej!] (Hamplová 1996, 211)

(82) ES: *No juegue con su salud.* [=Nezahrávej si se svým zdravím.]

(83) PT: *Brindemos pela nossa vitória.* [=Připijme si na naše vítězství.] (Hampl 1972, 299)

(84) PT: *Não parta hoje.* [=Neodjíždějte dnes.] (Hampl 1972, 299)

Kromě tvarů konjunktivu, které přímo nahrazují tvary rozkazovacího způsobu, se setkáme v italštině, španělštině i portugalštině i s rozkazem nepřímým, vyjádřeným opět konjunktivem.

(85) IT: *Che non si ripeta.* [=Ať se to neopakuje.] (Lepschy 2002, 202)

(86) ES: *Que no se resfríe.* [=Ať nenastydne.]

(87) PT: *Que não entre o gato.* [=Ať sem nevleze kočka.]

Ve výše uvedených případech se nejedná o rozkazovací způsob v pravém slova smyslu.

Rumunština a francouzština k vyjádření zdvořilostních tvarů používají tvarů 2. osoby, takže tu v podstatě neexistuje 3. osoba rozkazovacího způsobu, tím pádem jsou zde tvary 3. osoby rozkazem nepřímým. Rumunština navíc užívá konjunktiv pro vyjádření imperativu v 2. osobě množného čísla.

(88) RO: *Să mergem!* [=Pojďme!]

(89) RO: *Să te duci imediat!* [=Okamžitě odejdi!] (Bărbută 2000, 152)

(90) RO: *Să plece imediat!* [=Ať okamžitě odejde!] (Pop 2002, 88)

Všechny tři výše uvedené věty vyjadřují rozkaz, věta (88) však vyjadřuje rozkaz nepřímý, jelikož se jedná o 3. osobu, kterou nemůžeme přímo oslovit. Věta (88) vyjadřuje rozkaz pro 1. osobu plurálu. Jelikož tvar imperativu v této osobě v rumunštině neexistuje, je nahrazen konjunktivem. Věta (90) vyjadřuje také rozkaz formou konjunktivu, přes to, že se jedná o druhou osobu singuláru, pro kterou rumunština má tvar imperativu. Tímto způsobem je vyjádřeno zesílení rozkazu. S podobným jevem se můžeme setkat také například ve španělštině:

(91) ES: *¡Cállate!* [=Mlč!]

(92) ES: *¡Que te **calles!*** [=Mlč!]

V prvním případě (87) se jedná o rozkaz, postavený samostatně v hlavní větě. U příkladu (88) si můžeme dosadit řídicí větu, např.:

(93) ES: *¡Quiero que te **calles!*** [=Chci, abys mlčel!]

Francouzština užívá konjunktivu výhradně k vyjádření nepřímého rozkazu nebo výzvy:

(94) FR: *Qu'il prenne un emploi!* [=Ať dostane práci!] (Ferrari 1967, 99)

(95) FR: *Qu'ils s'en aillent!* [=Ať odejdou!] (Ferrari 1967, 99)

5.1.2. Budoucí čas v rumunštině

Tvary konjunktivu se v rumunštině používají i k tvoření budoucího času v hovorovém jazyce. Zatímco převážně v psaném projevu se užívá budoucí čas složený z pomocného slovesa *a voi* a infinitivu významového slovesa, hovorový jazyk disponuje dvěma možnými způsoby tvoření futura. Jeden způsob tvoření budoucího času je ze zkráceného tvaru 3. osoby sg. pomocného slovesa *a voi* a konjunktivu významového slovesa (*o să citeșc, o să citești, o să citească, o să citim, o să citiți, o să citească*) nebo z plných tvarů přítomného času slovesa *a avea* a konjunktivu významového slovesa (*am să citeșc, ai să citești, are să citească, avem să citim, aveți să citiți, au să citească*).

Zde se ovšem nejedná o konjunktiv jako takový, ale o budoucí způsob, který ke svému tvoření používá formy konjunktivu.

5.2. Užití konjunktivu v samostatných větách v italštině, francouzštině, španělštině a portugalštině

Užití konjunktivu v hlavních větách je méně časté než ve větách vedlejších a v mnoha případech je sporné. Ačkoli mluvnické příručky tyto případy uvádějí, je třeba si uvědomit, že většina hlavních vět s konjunktivem je jakýmsi torzy souvětí, ve kterých by věta s konjunktivem byla větou vedlejší a věta řídicí by zůstala nevyslovena (Křečan 1962, 126). Z toho důvodu zde mluvíme o větách samostatných, termín hlavní věta není vždy přesný a termín řídicí věta, jak uvádějí někteří autoři (Lepschy 2002, 202) je často zavádějící, neboť většina těchto vět neřídí žádnou větu závislou.

V samostatně stojících větách se tedy v italštině, francouzštině, španělštině a portugalštině můžeme s konjunktivem setkat v těchto situacích:

-ve vyjádření rozkazu, zákazu, výzvy:

(96) IT: *Che lo paghino subito!* [=Ať to hned zaplatí.]
(Hamplová 2004, 205)

(97) FR: *Que tout le monde soit prêt!* [=Ať jsou všichni připraveni!] (Hendrich 1992, 428)

(98) ES: *¡Que venga enseguida!* [=Ať přijde ihned!] (Macíková 2010, 141)

(99) PT: *Que todos fiquem calados!* [=Ať jsou všichni zticha!]

Výše uvedené věty jsou příkladem nepřímého rozkazu, kdy se mluvčí obrací na třetí osobu místo na účastníka rozmluvy. Jak již bylo uvedeno v kapitole o rozkazovacím způsobu, tento případ není totožný s užitím konjunktivu přímo na místě imperativu např. v italštině, kde sice také jde o konjunktiv ve třetí osobě, ale mluvčí se tu obrací na účastníka rozmluvy, i když sloveso je gramaticky ve 3. osobě. Pokud je konjunktiv užit na místě rozkazovacího způsobu, jedná se o skutečné věty hlavní, neboť rozkazovací způsob se ve vedlejších větách nevyskytuje. Všechny výše uvedené věty jsou uvedeny spojkou *que/che*, která konjunktiv velice často provází a dodává mu jeho „spojovací“ charakter. Tato spojka je v uvedených příkladech přeložena do češtiny částicí *ať*, pokud bychom ji však nahradili spojkou *aby*, je pak zřejmé, že část výpovědi není vyslovena. Můžeme pak dosadit libovolnou řídicí větu, většinou by se jednalo o řídicí sloveso ve významu přání, vůle, výzvy apod. Uvedené věty by pak vypadaly například takto:

(100) (IT): *Voglio che lo paghino subito.* [=Chci, aby to hned zaplatili.]

(101) FR: *Je veux que tout le monde soit prêt.* [=Chci, aby byli všichni připraveni.]

(102) ES: *Quiero que venga enseguida.* [=Chci, aby hned přišel/přišla.]

(103) PT: *Quero que todos fiquem calados.* [Chci, aby byli všichni zticha.]

Obdobnou situaci můžeme vidět i u dalších příkladů:

(104) IT: *Che non gli venga un raffreddore.* [=Ať nenastydne.]
(Lepschy, 2002 202)

(105) FR: *Qu'on nous suive!* [=Ať jdou za námi!] (Hendrich 1992, 428)

(106) ES: *Que no se caiga el libro.*
[=Ať ta kniha neupadne.]

(107) PT: *Que não venha quando eu estiver ausente!* [Ať sem nechodí, až budu pryč!] (HAMPL 1972, 299)

Poslední citovaná věta se liší od ostatních tím, že je zde věta s konjunktivem skutečně větou řídící. Ovšem stejně jako u ostatních příkladů, i zde je možno dosadit ještě větu hlavní:

(108) PT: *Quero que não venha quando eu estiver ausente.*
[Chci, aby sem nechodil, až budu pryč.]

Další věty nejsou uvedeny spojkou *que/che*, nýbrž výrazy, vyjadřujícími přání:

(109) IT: *Magari venisse!* [=Kéž by přišel!] (Lepschy 2002, 202)

(110) FR: *Pourvu qu'il ne pleuve pas!* [=Jen aby nepršelo!] (Hendrich 1992, 428)

(111) ES: *¡Ojalá se lo digan a tiempo!* [=Kéž mu to řeknou včas!] (Báez 1999, 109)

(112) PT: *Oxalá que ele passe no exame.* [=Kéž by udělal tu zkoušku.] (Areal 2004, 151)

V těchto případech můžeme výrazy *magari/pourvu que/ojalá/oxalá* nahradit větou s řídicím slovesem, vyjadřujícím přání nebo naději, např.:

(113) ES: *Espero que se lo digan a tiempo.* [=Doufám, že mu to řeknou včas.]

Dále se můžeme setkat s konjunktivem ve zvoláních s citovým zaujetím (rozhořčení, překvapení, údiv) :

(114) IT: *Potessero vederti i tuoi genitori!* [=Kdyby tě tak mohli vidět tví rodiče!] (Lepschy 2002, 202)

Tato italská věta je už na první pohled neúplná. Jedná se vlastně o část podmínkového souvětí, které by mohlo znít třeba následovně:

(115) IT: *Se potessero vederti i tuoi genitori, sarebbero contenti.* [=Kdyby tě mohli vidět tví rodiče, byli by spokojeni.]

Podobným případem jsou i následující věty:

(116) ES: *¡Si vieras que lujo!* [=Kdybys viděl ten přepych!]

(117) PT: *Fosse eu mais novo!* [=Kdybych tak byl mladší!]
(Arruda 200, 146)

Dalším užitím konjunktivu je vyjádření ústupku:

(118) IT: *Sia pure come dici tu, ma io non vengo.* (Lepschy
2002, 202)

(119) FR: [*D'accord*], *que ça soit comme tu dis, mais je n'y
viens pas.*

(120) ES: *Que sea pues como dices tú, pero yo no vengo.*

(121) PT: *Que seja como tu dizes, mas eu não venho.*
[=Ať to tedy je, jak říkáš, ale já nepřijdu.]

V italštině a francouzštině se užívá konjunktivu v samostatných větách také k vyjádření pochybnosti:

(122) IT: *Che gli sia successo qualcosa?* [=Že by se mu něco
stalo?] (Carrera 2005, 438)

(123) FR: *Qu'il ait changé d'avis depuis hier?* [=Že by si to byl
od učerejška rozmyslel?] (Hendrich 1991, 428)

Konjunktiv dále nacházíme ve španělštině a portugalštině po výrazech vyjadřujících nejistotu, možnost nebo pravděpodobnost:

(124) ES: *Tal vez esté mi padre en casa.* [=Možná, že je táta
doma.] (Gómez 2002, 154)

(125) PT: *Talvez venha mais tarde.* [=Snad přijde později]
(Hampl 1972, 300)

Po stejných výrazech je však možno použít i oznamovací způsob, volba slovesného způsobu zde závisí na stupni nejistoty.

(126) ES: *Tal vez lo ha hecho ya.* [=Snad už to udělal.]
(Macíková 2010, 141)

Jak ve španělštině, tak v portugalštině platí, že pokud stojí výrazy, vyjadřující pravděpodobnost či nejistotu (*acaso, quizás, tal vez, probablemente, talvez* apod.) za slovesem, je sloveso oznamovacím způsobu:

(127) ES: *Él tiene quizá(s) mucho más dinero de lo que aparenta.* [On má možná mnohem víc peněz, než se zdá.]
(Macíková 2010, 141)

(128) PT: *É talvez o único caminho.* [=To je možná jediná cesta.] (Hampl 1972, 300)

Výrazy *quizá(s), tal vez* aj. ve větách s konjunktivem zastupují řídicí větu (*es posible, é provável* apod.), kdežto ve větách, kde stojí až za slovesem, mají funkci adverbialní.

Carrera Díaz se ve své španělské mluvnici určené pro italsky mluvící zájemce o španělštinu zmiňuje ještě o dalším užití konjunktivu v hlavní větě ve španělštině (Carrera 2005, 452-453). Jedná se o užití konjunktivu imperfekta, pokud mluvíme o přítomnosti či budoucnosti a konjunktivu předminulého, pokud mluvíme o minulosti. Italština v těchto případech používá kondicionál a ve španělštině je možno požit oba slovesné způsoby.

S tímto jevem se můžeme setkat v následujících situacích:

ve zvolacích větách, vyjadřujících přání nebo překvapení:

(129) IT: *Chi l'avrebbe mai immaginato!* (Carrera 2005, 453)

(130) ES: *¡Quién lo **hubiera** imaginado!* (Carrera 2005, 453)

(131) ES: *¡Quién lo **habría** imaginado!*

[=Kdo by si to byl pomysle!]

- ve větách, vyjadřujících možnost v minulosti:

(132) IT: *Io non avrei mai fatto questo.* (Carrera 2005, 453)

(133) ES: *Yo nunca **hubiera hecho** eso.* (Carrera 2005, 453)

(134) ES: *Yo nunca habría hecho eso.*

[=*Já bych to nikdy neudělal.*]

(135) IT: *Forse avrebbero potuto salvarlo.* (Carrera 2005, 453)

(136) ES: *Tal vez **hubieran podido** salvarlo.* (Carrera 2005, 453)

(137) ES: *Tal vez habrían podido salvarlo.*

[=*Možná ho bývali mohli zachránit.*]

ve větách, vyjadřujících nereálný děj v minulosti:

(138) IT: *Avremmo dovuto rimanere qui.* (Carrera 2005, 454)

(139) ES: ***Hubiéramos** debido quedarnos aquí.* (Carrera 2005, 454)

(140) ES: *Habríamos debido quedarnos aquí.*

[=*Měli jsme tady zůstat.*]

(141) IT: *Sarebbe stato magnifico che avessimo vinto la lotteria.* (Carrera 2005, 454)

(142) ES: ***Hubiera sido** estupendo que nos hubiera tocado la lotería.* (Carrera 2005, 454)

(143) ES: *Habría sido estupendo que nos hubiera tocado la lotería.*

[=*Bylo by úžasné, kdybychom vyhráli v loterii.*]

Přes to, že je použití kondicionálu v těchto případech obvyklejší, je možné i užití konjunktivu, ovšem jen jeho forem končících na *-ra*, nikoli na *-se*. (Carrera 2005, 453). Jak však uvádí Zavadil, je možné se setkat i s tvary končícími na *-se*. (Zavadil 2010, 300).

Skutečně je možné setkat se s větami tohoto typu:

(144) ES: **Hubiese sido** aún mejor si hubiésemos tenido más humedad, lluvias y nieve más abundantes no solamente por todo lo que conlleva en los recorridos sino porque el campo lo necesita. [=Bylo by ještě lepší, kdybychom měli víc vláhy, větší hojnost deště a sněhu, nejenom kvůli tomu, co to přináší na tratích, ale protože to příroda potřebuje.]

39

Existují i souvětí s konjunktivem ve větě hlavní, ve kterých mluvčí vyjadřuje nejistotu:

(145) IT: *Per quanto io sappia, non ci sono libri nuovi da vendere.* [=Pokud já vím, nejsou tu nové knihy na prodej.]

(146) FR: *(Pour autant) que je sache, il est mort.* [=Pokud já vím, je mrtvý.]

(147) ES: *Que yo sepa, no está muerto.* [=Pokud já vím, není mrtvý.]

(148) PR: *Que eu saiba, este café vem do Brasil.* [=Pokud já vím, ta káva pochází z Brazílie.]

5.3. Užití konjunktivu ve vedlejších větách v italštině, francouzštině, španělštině a portugalštině

Ve všech čtyřech jazycích se setkáme s konjunktivem ve vedlejších větách po některých slovesech nebo výrazech, vyjadřujících doporučení, hodnocení,

³⁹ Z internetové stránky http://www.agreste4x4.net/noticias/noticias_html/not1ocontent.htm, srpen 2012

citové reakce, možnost nebo nemožnost, pochybnost, překvapení nebo naléhavost:

(149) IT: *Bisogna che io lo veda.* [=Je třeba, abych to viděl.] (Lepschy 2002, 203)

(150) FR: *Il est nécessaire que nous venions.* [=Je nutné, abychom přišli.] (Hendrich 1991, 429)

(151) ES: *Es conveniente que te laves con agua fría.* [=Je vhodné, aby ses umyl studenou vodou.] (Carrera 2005, 433)

(152) PT: *É necessário que descanse.* [=Je nutné, aby si odpočinul.] (Hampl 1972, 303)

Ve výše uvedených větách se uplatňuje modální význam volní, který lze vyjádřit ještě dalšími slovesy, vyjadřujícími nutnost, dále slovesy vyjadřujícími úmysl (usilovat, zamýšlet, pokoušet se), slovesy vyjadřujícími přání (přát si, poroučet, chtít) a slovesy žadacími (žádat, prosit apod.) Jak uvádí Zavadil (2010, 263) ve své mluvnici španělštiny, tyto výrazy jsou vždy kongruenční povahy, to znamená, že vyžadují souvětný kongruenční konjunktiv.

Ke stejné skupině patří i následující příklady:

(153) IT: *Voglio che tu lavori.* [=Chci, abys pracoval.] (Carrera 2005, 433)

(154) FR: *Il veut que vous écoutiez celle émission.* [=Chce, abyste poslouchali toto vysílání.] (Stauchová 1963, 211)

(155) ES: *Quiero que trabajes.* [=Chci, abys pracoval.] (Carrera 2005, 433)

(156) PT: *Eu queria que ele me acompanhasse.* [=Chtěl jsem, aby mě doprovodil.] (Whitlam 2011, 144)

Do další skupiny patří užití konjunktivu ve větách uvozených slovesem nebo neosobním výrazem s významem potenciálním:

(157) IT: *Può darsi che sia già arrivato.* [=Je možné, že už přijel.] (Lepschy 2002, 203)

(158) FR: *Il se peut qu'il l'ait vu.* [=Je možné, že to viděl.] (Stauchová 1963, 212)

(159) ES: *Es posible que no quieran ayudarte.* [=Je možné, že ti nechtějí pomoci.] (Carrera 2005, 433)

(160) PT: *É possível que tudo se resolva hoje.* [=Je možné, že se dnes všechno rozhodne.] (Arruda 2000, 146)

Po výrazech jistoty nebo reálnosti často následuje indikativ, pokud jsou v kladné formě, kdežto v záporné formě následuje konjunktiv:

(161) IT: *È evidente che non n esa niente.* (Carrera 2005, 433)

(162) ES: *Es evidente que no sabe nada.* (Carrera 2005, 433)
[=Je zřejmé, že o tom nic neví.]

(163) IT: *Non è chiaro che non **abbia** soldi.* (Carrera 2005, 433)

(164) ES: *No está claro que no **tenga** dinero.* (Carrera 2005, 433)
[=Není jasné, že nemá peníze.]

Po výrazech, vyjadřujících jistotu, se v portugalštině neklade konjunktiv. Po výrazu *é lógico* může následovat jak indikativ, tak konjunktiv:

- (165) PT: *É certo que ele chega hoje.* [=Je jisté, že dnes přijede.] (Arruda 2000, 147)
- (166) PT: *É verdade que temos fome.* [=Je pravda, že máme hlad.] (Arruda 2000, 147)
- (167) PT: *É lógico que ele vem/**venha** hoje.* [=Je logické, že dnes přijde.] (Arruda 2000, 147)

Dále se konjunktiv používá po slovesech nebo neosobních výrazech vyjadřujících pochybnost:

- (168) IT: *Dubito che sia arrivato Giovanni.* [=Pochybuji, že přijel Jan.] (Carrera 2005, 432)
- (169) FR: *Je doute qu'on puisse le faire.* [=Pochybuji, že je možné to udělat.] (Hendrich 1991, 430)
- (170) ES: *Dudo que haya llegado Juan.* [=Pochybuji, že přijel Jan.] (Carrera 2005, 432)
- (171) PT: *Tenho as minhas dúvidas/duvido que ele venha cá.* [=Mám pochybnosti/pochybuji, jestli/že sem přijde.] (Arruda 2000, 147)

Další užití konjunktivu je po slovesech, vyjadřujících citové pochody, například obavu:

- (172) IT: *Temo che sia troppo tardi.* (Carrera 2005, 433)
- (173) ES: *Temo que sea ya demasiado tarde.* (Carrera 2005, 433)
[=Bojím se, že už je příliš pozdě.]
- (174) PT: *Tenho medo que ela saia à noite sozinha.*
[=Mám strach, že šla ve noci ven sama.] (Arruda 2000, 147)

rozladění, lítost nebo naopak potěšení:

- (175) IT: *Mi dispiace che vada in Italia.* [=Mrzí mě, že odjíždí do Itálie.] (Lepschy 2002, 204)
- (176) ES: *Siento que estéis mal.* [=Mrzí mě, že jste na tom špatně.] (Carrera 2005, 433)
- (177) PT: *Lamento que isso tenha sucedido.* [=Mrzí mě, že se to stalo.] (Arruda 2000, 147)
- (178) FR: *Je suis heureux que vous le disiez.* [=Jsem rád, že to říkáte.] (Hendrich 1991, 430)
- (179) PT: *Tenho prazer que venhas a minha casa.* [=Bude mi potěšením, když ke mně přijdeš.] (Arruda 2000, 147)

Po slovesech, které vyjadřují rozčilení, je v italštině možné užití jak konjunktivu, tak indikativu, zatímco ve španělštině je indikativ.

- (180) IT: *Sono arrabbiato che tu non mi hai/abbia scritto.* (Lepschy 2002, 205)
- (181) ES: *Estoy enfadado porque no me has escrito.* [=Zlobím se, že jsi mi nenapsal.]

Po slovesech, vyjadřujících překvapení bude opět konjunktiv:

- (182) IT: *Mi stupisce che sia talmente gentile.* [=Je mi divné, že je tak laskavý.] (Carrera 2005, 433)
- (183) FR: *Je m'étonne qu'il le dise.* [=Divím se, že to říká.] (Stauchová 1963, 212)

(184) ES: *Me extraña que sea tan amable.* [=Je mi divné, že je tak laskavý.] (Carrera 2005, 433)

(185) PT: *Surpreendeu-a que ele pensasse assim.* [=Překvapilo ji, že tak uvažoval.] (Whitlam 2011, 144)

Stejně tak po slovesech, vyjadřujících naději nebo očekávání:

(186) IT: *Spero⁴⁰ che non succeda niente di grave.* (Carrera 2005, 433)

(187) ES: *Espero que no ocurra nada grave.* (Carrera 2005, 433)
[=Doufám, že se nestane nic vážného.]

(188) IT: *Mi auguro che tu guarisca presto.*⁴¹ (Lepschy 2002, 203)

(189) ES: *Deseo que te mejores pronto.*
[=Doufám, že se brzy uzdravíš.]

Po slovesech, vyjadřujících mínění, je většinou konjunktiv jen v italštině, i zde je však možné použít indikativ. Použití konjunktivu tu může označovat buď větší míru pochybnosti, nebo pouze označuje nižší styl.

(190) IT: *Penso che domani **debba** partire.* [=Myslím, že by měl zítra odjet.] (Lepschy 2002, 205)

(191) IT: *Penso che domani **deve** partire.* (Lepschy 2002, 205)

(192) ES: *Creo que mañana tiene que irse.*
[=Myslím, že zítra musí odjet.]

⁴⁰ Po slovesu *sperare* se můžeme v italštině setkat také s futurem indikativu či kondicionálem.

⁴¹ Také po slovesu *augurarsi* se můžeme v italštině setkat i s futurem indikativu či kondicionálem.

Ve francouzštině je možné v některých případech užití jak konjunktivu, tak indikativu v závislosti na stupeň nejistoty:

(193) FR: *Il semble que l'occasion **soit** favorable.* [=Zdá se, že by to mohla být vhodná příležitost.] (Hendrich 1991, 431)

(194) FR: *Il semble que l'occasion est favorable.* [=Zdá se, že to je vhodná příležitost.] (Hendrich 1991, 431)

Ve kladných větách s řídicím slovesem *credere/croire/creer/crer* se užívá konjunktivu pouze v italštině, v ostatních jazycích bude v tomto případě indikativ.

(195) IT: *Credo che lui **abbia** ragione.* [=Myslím, že má pravdu.] (Carrera 2005, 448)

(196) FR: *Je crois qu'il le sait.* [=Myslím, že to ví.] (Hendrich 1991, 435)

(197) ES: *Creo que él tiene razón.* [=Myslím, že má pravdu.] (Carrera 2005, 448)

(198) PT: *Creio que não querem prejudicar-me.* [=Myslím, že mě nechtějí poškodit.] (Hampl 1972, 303)

Pokud je ale sloves v záporném tvaru, je použit konjunktiv:

(199) PT: *Não acredito que ela **seja** capaz de fazer uma besteira dessas.* [=Nevěřím, že by byla schopna udělat takovou hloupost.] (Whitlam 2011, 145)

Konjunktiv se také může použít po negativních formách sloves *dire* a *sapere*:

- (200) IT: *Non dico che lui **abbia** torto.* [=Neříkám, že by neměl pravdu.] (Lepschy 2002, 204)
- (201) FR: *Je ne dis pas que c'est faux.* [=Neříkám, že je to nesprávné] (Hendrich 1991, 431)
- (202) FR: *Je ne dis pas que ce **soit** faux.* [=Neříkám, že by to bylo (snad) nesprávné. (Hendrich 1991, 431)
- (203) ES: *No digo que **esté** equivocado.* [=Neříkám, že by neměl pravdu.]
- (204) IT: *Sai se **sia** vero?* (Lepschy 2002, 204)
- (205) ES: *Sabes si es verdad?*
[=Nevíš, jestli je to pravda?]

I po jiných negativních výrazech se užívá konjunktiv:

- (206) IT: *Non è che mi dia fastidio, ma...* (Lepschy 2002, 204)
- (207) FR: *Ce n'est pas qu'il sois sot, mais il ne travaille pas assez.* [=Ne že by byl hloupý, ale dost se neučí.] (Hendrich 1991, 430)
- (208) ES: *No es que me fastidie, pero....*
[=Ne, že by mi to vadilo, ale...]
- (209) PT: *Não é que eu não goste dele, é que não temos afinidade.* [=Ne, že by se mi nelíbil, ale nemáme nic společného.] (Whitlam 2011, 145)
- (210) IT: *Non c'era nessuno che sapesse il russo.* (Lepschy 2002, 205)

- (211) ES: *No había ninguno que supiera ruso.*
[=Nebyl tam nikdo, kdo by uměl rusky.]

V následujících vztazných větách ovlivňuje výběr konjunktivu nebo indikativu zcela jasně význam věty. Pokud je použit konjunktiv, mluvčí tím dává najevo, že není obeznámen s tím, jestli hledaná osoba vůbec existuje. Zajímavé je, že v obou případech je možno užít neurčitého členu, a přesto ve větě s indikativem mluvíme o jisté osobě, o jejíž existenci víme, kdežto věta s konjunktivem se vztahuje k osobě zcela imaginární.

- (212) IT: *Cerco una ragazza che **sappia** il cinese.*
[=Hledám nějakou dívku, která by uměla čínsky.] (Lepschy 2002, 206)

- (213) IT: *Cerco una ragazza che sa il cinese.* [=Hledám jednu dívku, která umí čínsky.] (Lepschy 2002, 206)

- (214) FR: *Montrez-moi un ouvrier qui **sache** le faire.*
[=Ukažte mi nějakého dělníka, který by to uměl.]
(Hendrich 1991, 432)

- (215) FR: *Montrez-moi l'ouvrier qui saite le faire.*
[=Ukažte mi toho dělníka, který to umí.] (Hendrich 1991, 432)

- (216) ES: *Busco a una chica que **sepa** chino.* [=Hledám nějakou dívku, která by uměla čínsky.]

- (217) ES: *Busco a una chica que sabe chino.* [=Hledám jednu dívku, která umí čínsky.]

V případech, kdy je vedlejší věta, uvozená spojkou *che/que*, postavena před řídicí sloveso, místo, aby jej následovala, je v italštině užít konjunktiv, ve francouzštině je možno použít jak konjunktiv, tak indikativ v závislosti na stylu nebo na jemném významovém odstínu a ve španělštině je indikativ:

(218) IT: *Che tu **sia** forte, lo so.* [=Že jsi silný, to vím.]
(Lepschy 2002, 205)

(219) FR: *Que c'est vrai, c'est sûr.* [=Že je to pravda, to je jisté.] (Hendrich 1991, 432)

(220) FR: *Que ce **soit** vrai, c'est sûr.* [=Že je to pravda, to je jisté.] (Hendrich 1991, 432)

(221) ES: *Que se han ido es seguro.*
[=Že odjeli, je jisté.]

6. Konjunktiv v rumunštině v porovnání s italštinou, francouzštinou, španělštinou a portugalštinou

Po modálních slovesech se v obsahových větách užívá konjunktiv, pokud se podmět řídicího slovesa neshoduje s podmětem slovesa závislého.

- (222) RO: *Vreau să mănânci.*
(223) IT: *Voglio che tu mangi.*
(224) FR: *Je veux que tu manges.*
(225) ES: *Quiero que comas.*
(226) PT: *Quero que comas.*
[= *Chci, abys jedl.*]

Pokud se však podměty shodují, používá se konjunktiv pouze v rumunštině, kdežto v ostatních jazycích na jeho místo nastoupí infinitiv.

- (227) RO: *Vreau să mănânc.*
(228) IT: *Voglio mangiare.*
(229) FR: *Je veux manger.*
(230) ES: *Quiero comer.*
(231) PT: *Quero comer.*
[= *Chci jíst.*]

Sloveso *a putea* dovoluje použití jak konjunktivu, tak infinitivu bez předložky *a*:

- (232) RO: *Nu pot să citeșc fără ochelari. – Nu pot citi fără ochelari.*
(233) IT: *Non posso leggere senza occhiali*
(234) FR: *Je ne peux pas lire sans de lunettes.*
(235) ES: *No puedo leer sin gafas.*
(236) PT: *Não posso ler sem óculos.*

[=Nemohu číst bez brýlí.]

Podobná situace nastává ve větách s dalšími slovesy:

- (237) RO: *Maria speră să vii acasă.*
(238) IT: *Maria aspetta che tu possa venire a casa.*
(239) FR: *Marie espère que tu viendras à la maison.*
(240) ES: *María espera que (tú) venga a casa.*
(241) PT: *A Maria espera que venhas a casa.*

[=Marie doufá, že přijdeš domů.]

Opět tu platí, že pokud je podmět obou sloves stejný, místo konjunktivu bude užít infinitiv s výjimkou rumunštiny, kde konjunktiv zůstává:

- (242) RO: *Maria speră să vină acasă.*
(243) IT: *Maria aspetta di venire a casa*
(244) FR: *Marie espère venir à la maison.*
(245) ES: *María espera venir a casa.*
(246) PT: *Maria espera vir a casa.*

[=Marie doufá, že přijde domů.]

Slovesa, vyjadřující myšlení jsou následována větami s indikativem, pokud je hlavní věta kladná, s výjimkou italštiny, kde se v těchto případech užívá konjunktiv. V hovorovém jazyce se však stále častěji setkáváme i s indikativem.

- (247) RO: *Cred că s-a pierdut.*
(248) IT: *Credo che (lui) si sia / è perduto.*
(249) FR: *Je crois qu'il s'est perdu.*
(250) ES: *Creo que se ha perdido.*
(251) PT: *Acho que se perdeu.*

[=Myslím, že se ztratil.]

Pokud je však řídicí sloveso v negativním tvaru, je tu na místě

konjunktiv ve všech jazycích, v rumunštině se může uplatnit jak konjunktiv, tak indikativ.

- (252) RO: *Nu cred că s-a / **să-și fi pierdut.***
(253) IT: *Non credo che (lui) si **sia perduto.***
(254) FR: *Je ne crois pas qu'il se **soit perdu.***
(255) ES: *No creo que se **haya perdido.***
(256) PT: *Não creio que se **perdesse.***
[=Nemyslím, že (by) se ztratil.]

Jak dokazuje český překlad, v tomto případě čeština, stejně jako rumunština, může vyjádřit různé modální významy použitím indikativu nebo kondicionálu.

Podobná situace nastává se slovesy, vyjadřujícími smyslové vnímání:

- (257) RO: *Văd că sunt mai mulți oameni.*
(258) IT: *Vedo che c'è più gente.*
(259) FR: *Je vois qu'il y a plus de gens.*
(260) ES: *Ya veo que hay más gente.*
(261) PT: *Já vejo que há mais gente.*
[=Vidím, že je tu víc lidí.]

Pokud je sloveso v kladném tvaru, u všech uvedených jazyků bez rozdílu je užit imperativ. Pokud však je sloveso v tvaru záporném, opět se zde uplatňuje konjunktiv.

- (262) RO: *Nu văd **să fie** mai mulți oameni.*
(263) IT: *Non vedo che ci **sia** più gente.*
(264) FR: *Je ne vois qu'il y **soit** plus de gens.*
(265) ES: *No veo que **haya** más gente.*
(266) PT: *Não vejo que **haja** mais gente.*
[=Nevidím, že by tu bylo víc lidí.]

V následujících příkladech se zaměříme na vyjádření současnosti, předčasnosti a následnosti, pro kterou platí ve většině románských jazyků podobná pravidla, založená na souslednosti časů. Rumunský slovesný systém se však v tomto liší a vykazuje společné znaky například s češtinou.

- (267) RO: *Sper **să vii.*** // *Sper că vei veni.* // *Sper că o să vii.*
- (268) IT: *Spero che (tu) **venga**/verrai.*
- (269) FR: *J'espère que tu viendras/**viennes**.*
- (270) ES: *Espero que vendrás/**vengas**.*
- (271) PT: *Espero que virás / **venhas**.*
[=Doufám, že přijdeš.]

Ve výše uvedených větách je shodně užito ve vedlejší větě jak futura indikativu, tak konjunktivu přítomného. Futurum tu označuje větší jistotu, při použití konjunktivu mluvčí již vnáší do svého výroku pochybnosti.

- (272) RO: *Sper **să fi venit** /că a venit.*
- (273) IT: *Spero che (lui/lei) **sia venuto/a**.*
- (274) FR: *J'espère qu'il sera venu.*
- (275) ES: *Espero que **haya venido**.*
- (276) PT: *Espero que **tenha vindo**.*
[=Doufám, že přišel.]

V dalších příkladech (272-276) už se situace liší. V italštině, španělštině a portugalštině je užit konjunktiv minulý, kdežto ve francouzštině antefuturum. V rumunské větě je užit buď konjunktiv minulý, který tu vyjadřuje děj nereálný, nebo složený minulý čas indikativu, který vyjadřuje větší míru pravděpodobnosti.

- (277) RO: *Speram /am sperat **să vină**.*
- (278) IT: *Speravo che (lui) **venisse**.*
- (279) FR: *J'espérais qu'il viendrait.*
- (280) ES: *Esperaba que **viniera**.*

- (281) PT: *Esperava que **viesse**.*
[=*Doufal jsem, že přijde.*]

Ve výše uvedených větách je všude použit konjunktiv s výjimkou francouzštiny, ve které je k vyjádření budoucnosti v minulosti užito kondicionálu. V italštině, španělštině a portugalštině, kde je užito konjunktivu, je podle pravidel souslednosti časů konjunktiv v imperfektu. V rumunštině, která se těmito pravidly neřídí, je použit znovu konjunktiv přítomný.

- (282) RO: *Speram /am sperat **să fi venit**/că a venit.*
(283) IT: *Speravo che lui **fosse venuto**.*
(284) FR: *J'espérais qu'il serait venu.*
(285) ES: *Esperaba que **hubiera venido**.*
(286) PT: *Esperava que **tivesse vindo**.*
[=*Doufal jsem, že přišel.*]

Věty (282-286) vyjadřují předčasnost, ve francouzštině vyjádřenou minulým kondicionálem a v italštině, španělštině a portugalštině předminulým časem konjunktivu. V rumunštině je opět použit buď konjunktiv minulý, který tu vyjadřuje děj nereálný, nebo složený minulý čas indikativu, který vyjadřuje větší míru pravděpodobnosti.

Ve větách s neosobním řídicím výrazem, v tomto případě vyjadřujícím nutnost, je použit konjunktiv. Portugalština v tomto případě může užít tzv. osobního infinitivu:

- (287) RO: *Trebuie **să studiezi** mai mult.*
(288) IT: *C'è bisogno che (tu) **studi** di più.*
(289) FR: *Il faut que tu **étudies** davantage.*
(290) ES: *Conviene que **estudies** más.*
(291) PT: *Convém **estudares**/ que **estudes** mais.*
[=*Je třeba, abys víc studoval.*]

Po kladných tvarech sloves, vyjadřujících sdělení, se klade indikativ:

- (292) RO: *Zice că este bolnav.*
 (293) IT: *Dice che è ammalato.*
 (294) FR: *Il dit qu'il est malade.*
 (295) ES: *Dice que está enfermo.*
 (296) PT: *Diz que está doente.*
 [=Říká, že je nemocný.]

Pokud je podmět řídicího slovesa shodný s podmětem slovesa vedlejšího, je možno opět použít infinitiv, v rumunštině zůstává indikativ:

- (297) RO: *Zice că este bolnav.*
 (298) IT: *Dice di essere ammalato.*
 (299) FR: *Il dit être malade.*
 (300) ES: *Dice estar enfermo.*
 (301) PT: *Diz estar doente.*
 [=Říká, že je nemocný.]

Pokud je toto sloveso v záporném tvaru, je v italštině, španělštině a portugalštině konjunktiv:

- (302) RO: *Nu a spus că este bolnav.*
 (303) IT: *Non ha detto che (lui) **sia** ammalato.*
 (304) FR: *Il n'a pas dit qu'il devait être malade.*
 (305) ES: *No ha dicho que **esté** / **estuviera** enfermo.*
 (306) PT: *Não disse que **esteja** doente.*
 [=Neříkal, že by byl nemocný./Neřekl, že je nemocný.]

Slovesa, vyjadřující myšlení se chovají podobně jako slovesa vyjadřující sdělení, s tím rozdílem, že v italštině je možno použití konjunktivu i po kladných tvarech slovesa, zůstává tu však i možnost použití indikativu. V těchto případech se v italštině nejedná o rozlišení modálního významu, spíše je to záležitostí stylu. Hovorová italština inklinuje k častějšímu užívání indikativu.

- (307) RO: *Crede că este obosit.*
- (308) IT: *Crede che **sia**/è stanco.*
- (309) FR: *Il croit qu'il est fatigué.*
- (310) ES: *Cree que está cansado.*
- (311) PT: *Acha que está cansado.*
[=*Myslí, že je unavený.*]

Obdobně jako u slovesa *říkat*, i po tomto slovesu lze v italštině, francouzštině, španělštině a portugalštině použít infinitiv, pokud je podmět obou sloves ve větě stejný.

- (312) RO: *Crede că este bolnav.*
- (313) IT: *Crede di essere ammalato.*
- (314) FR: *Il croit être malade.*
- (315) ES: *Cree estar enfermo.*
- (316) PT: *Crê estar doente.*

Závěr

Konjunktiv je jak v rumunštině, tak v ostatních románských jazycích velice používaným slovesným způsobem. Zatímco v italštině, francouzštině, španělštině a portugalštině vykazuje konjunktiv z hlediska morfologie i užívání četné společné rysy, konjunktiv v rumunštině se v mnohém liší. Již na první pohled je zřejmé, že rumunský konjunktiv nedisponuje takovou bohatostí tvarů a časů jako konjunktiv v ostatních románských jazycích., přesto však je konjunktiv v rumunštině velice hojně užívaným slovesným způsobem, dokonce v mluvný jazyk dává často přednost konjunktivu před jinými slovesnými způsoby. Navzdory jeho zvláštnostem se jeho užití často shoduje s jinými románskými jazyky.

Seznam použité literatury:

- ALARCOS LLORACH, Emilio. *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 2000
- AREAL, Américo. *Curso de português*. Porto: ASA Editores, 2004
- ARRUDA, Lígia. *Gramática do Português para Estrangeiros*. Porto: Porto Editora, 2000
- AVRAM, Mioara. *Gramatica pentru toți*. București: Editura academiei republicii socialiste România, 1986
- BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio; DUBSKÝ, Josef; KRÁLOVÁ, Jana. *Moderní gramatika španělštiny*. Plzeň: Fraus, 1999
- BĂRBUȚĂ, Ion; CICALĂ, Armenia; CONSTANTINOVICI, Elena; COTELNIC, Teodor; DÎRUL, Alexandru. *Gramatica uzuală a limbii române*. Chișinău: Litera, 2000
- CARRERA DÍAZ, Manuel. *Grammatica spagnola*. Bari: Editori Laterza, 2005
- CASADO, Manuel. *El castellano actual: Usos y normas*. Pamplona: EUNSA, 1990
- COSERIU, Eugenio. *El sistema verbal románico*. Madrid: Siglo XXI., 1996
- COTEANU, Ion. *Gramatica de bază a limbii române*. București: Editura Albatros. 1982
- CUNHA, Celso; CINTRA, Lindley. *Nova Gramática do Português Contemporâneo*. Lisboa: Edições João Sá da Costa, 2005
- DARDANO, Maurizio; TRIFONE, Pietro. *Grammatica italiana con nozioni di linguistica*. Bologna: Zanichelli, 1995
- DELATOUR, Y.; JENNEPIN, D.; LÉON-DUFOUR, M.; TEYSSIER, B. *Nouvelle Grammaire du Français*. Paris: Hachette, 2004

- DELGADO COBOS, Inmaculada. *Esquemas de español. Gramática y usos lingüísticos*. Madrid: Centro de Lingüística Aplicada, 1998
- FALZONE, Giovanna. *Grammatica pratica della lingua italiana*. Milano: La Spiga, 1996
- FELIX, Jiří. *Souhrn rumunské gramatiky*. Praha, 2004
- FERRAR, H. *A French Reference Grammar*. Oxford: Oxford University Press, 1967
- FRÍAS CONDE, Xavier. *Curs de lingüística iberoromànica*. Andorra la Vella: Govern d'Andorra, 2007
- FRÍAS CONDE, Xavier. *An Introduction to Functional Categorical Grammar*. Palma de Mallorca: Bubok, 2009
- FRÍAS CONDE, Xavier. *Compendio de gramática galega*. Pontevedra: Romania Minor, 2010
- FRÍAS CONDE, Xavier. *Cuestións de lingua galega*. Pontevedra: Romania Minor, 2011 a
- FRÍAS CONDE, Xavier. *Ischemas de limba sarda (iscríidura e paradigmas)*. Pontevedra: Romania Minor, 2011 b
- GANHO, Ana Sofia; McGOVERN, Timothy. *Using Portuguese. A Guide to Contemporary Usage*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004
- GOGA, Mircea. *Gramatica limbii române*. București: Editura NICULESCU, 2007
- GÓMEZ TORREGO, Leonardo. *Gramática didáctica del español*. Madrid: SM, 2002
- GÖNCZÖL-DAVIES, Ramona. *Romanian. An Essential Grammar*. New York: Routledge, 2008.

- GONZÁLEZ BARROS, José Damián. *Esquemas de rumano. Gramática y usos lingüísticos*. Madrid: Centro de Lingüística Aplicada, 2004
- HAMPL, Zdeněk. *Stručná mluvnice portugalského jazyka*. Praha: Academia, 1972
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice italského jazyka*. Praha: Academia, 1987
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Stručná mluvnice španělského jazyka*. Praha: Academia, 1996
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Nástin vývoje italského jazyka*. Praha: Karolinum, 2002
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italského jazyka*. Praha: LEDA, 2004
- HENDRICH, Josef; RADINA, Otomar; TLÁSKAL, Jaromír. *Francouzská mluvnice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991
- HOŘÍNEK, Jindřich. *Základy francouzské mluvnice I*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971
- ILIESCU, Ada. *Gramatica practică a limbii române actuale*. București: Corint, 2007
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do studia rumunštiny*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1963
- KOLEKTIV AUTORŮ. *De una a cuatro lenguas*. Madrid: Arco Libros, 2001
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Gramatika současné francouzštiny*. Brno: Lingea, 2011
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Gramatika současné italštiny*. Brno: Lingea, 2012 a
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Gramatika současné španělského jazyka*. Brno: Lingea, 2012 b
- KOLEKTIV AUTORŮ ÚSTAVU ČESKÉHO JAZYKA FILOZOFICKÉ FAKULTY MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2003
- KRATOCHVÍLOVÁ, Dana. *Volba modu ve španělských konstrukcích s modálním významem potenciálním (s přihlédnutím k situaci)*

- v češtině a italštině). Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2011
- KŘEČAN, Antonín. *Mluvnice rumunštiny pro jazykové školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1962
- LAUSBERG, H. *Lingüística románica*. T. II. Madrid: Gredos, 1993
- LEAL RIVAS, Natatxa. *Esquemas de catalán. Gramática y usos lingüísticos*. Madrid: Centro de Lingüística Aplicada, 2003
- LEPSCHY, Laura; LEPSCHY Giulio. *La lingua italiana*. Milano: Bompiani, 2002
- LOBEJÓN, Yolanda. *Diccionario práctico de conjugación*. León: Editorial Everest 2001
- MACÍKOVÁ, Olga; MLÝNKOVÁ, Ludmila. *Velká španělská gramatika*. Brno: Computer press, 2010
- OSTRÁ, Růžena. *Přehled vývoje románských jazyků I. Lidová latina. Francouzština*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980
- OSTRÁ, Růžena. *Přehled vývoje románských jazyků II. Italština. Rumunština*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990
- OSTRÁ, Růžena; SPITZOVÁ, Eva. *Úvod do studia románských jazyků*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1995
- POP, Liana; MOLDOVAN, Victoria; URICARU, Lucia. *Scurtă gramatic. Româna ca limbă străină*. Cluj: Editura Echinox, 2002
- PUGLIA, Lisa, FAVA, Susanna. *Verbi italiani*. Milano: La Spiga, 1997
- QUITT, Zdeněk; KUCHARSKÝ, Pavel. *Latinská mluvnice*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972
- RADFORD, A. *Syntactic Theory and the Structure of English. A Minimalist Approach*. CUP. Cambridge. 1997

- ROMERA PINTOR, Ángela M.. *Esquemas de francés. Gramática y usos lingüísticos*. Madrid: Centro de Lingüística Aplicada, 2004
- ROUSSEAU, Pascale. *Slovesa od A do Z - francouzština*. Praha: Klett nakladatelství, 2005
- SANZ JUEZ, Ángeles. *Esquemas de portugués. Gramática y usos lingüísticos*. Madrid: Centro de Lingüística Aplicada, 2004
- SARMIENTO, Ramón; SÁNCHEZ, Aquilino. *Gramática básica del español. Norma y uso*. Alcobendas: SGEL, 2002
- STACA, Jiří. *Rumunsko-český slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1961
- STRAUCHOVÁ, Věra. *Stručná mluvnice francouzštiny*. Praha: Academia, 1963
- ŠABRŠULA, Jan. *Vědecká mluvnice francouzštiny*. Praha: Academia, 1984
- ŠABRŠULA, Jan. *Úvod do srovnávacího studia románských jazyků*. Ostrava: Ostravská univerzita, 1994
- URICARU, Lucia, GOGA Mircea. *Verbes roumaines / Romanian Verbs*. Cluj: Editura Echinox, 1995
- VALOR, Enric. *Curs mitjà de gramàtica catalana*. València: Papers bàsics 314, 1999
- WHITLAM, John. *Modern Brazilian Portuguese Grammar*. New York: Routledge, 2011
- ZAVADIL, Bohumil. *Kategorie modality ve španělštině*. Praha: Univerzita Karlova, 1980
- ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr. *Sintaxis del español actual*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008

ZAVADIL, Bohumil; ČERMÁK, Petr. *Mluvnice současné španělštiny. Lingvisticky interpretační přístup*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2010

Internetové zdroje:

COJOCARU, Dana. *Romanian Grammar*. SEELRC, 2003. Dostupné z

<http://www.seelrc.org:8080/grammar/mainframe.jsp?nLanguageID=5> [Srpen 2012]

FORĂSCU, Narcisa. *Dificultăți gramaticale ale limbii române*. București: Universitatea din București, 2002, Dostupné z

<http://ebooks.unibuc.ro/filologie/NForascu-DGLR/maina.htm> [Srpen 2012]

FRÍAS CONDE, Xavier. „Some Considerations about the Use of Subjunctive Mood in Galician“ in: *Ciberdubidas - Anexos 2012*. Dostupné z

<http://ciberdubidas.blogspot.cz/p/anexos.html> [Srpen 2012]

KOLEKTIV AUTORŮ. *DEX online. Dicționare ale limbii române*. Dostupné z

<http://dexonline.ro/> [Srpen 2012]

KOLEKTIV AUTORŮ. *Limba sarda comuna. Norme linguistiche di riferimento a carattere sperimentale per la lingua scritta dell'Amministrazione regionale*. Dostupné z

http://www.regione.sardegna.it/documenti/1_72_20060418160308.pdf
[Červenec 2012]

KONUPKOVÁ, Radka. *O emprego do modo conjuntivo*. Magisterská diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2007. Dostupné z

http://is.muni.cz/th/124453/ff_m/O_emploi_do_modo_conjuntivo.pdf
[Červenec 2012]

ŠTĚPÁNOVÁ, Petra. *A comparação do modo conjuntivo nas línguas portuguesa e espanhola*. Magisterská diplomová práce. Brno: Masarykova univerzita, 2009. Dostupné z

http://is.muni.cz/th/145964/ff_m/DIPLOMKA.pdf [Srpen 2012]

TODI, Aida. Istoria limbii române. București: Editura universitară, 2008,
Dostupné z

http://www.editurauniversitara.ro/media/pdf/4ead8b746f9bfIstoria_limbii_romane_-_pagini_tehnice,_cuprins,_introducere.pdf [Srpen 2012]